

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

a-hasábon petít sor egyszer 30 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Nyitólár sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 397.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1904.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Szombat, május 28.

Mai számunk főbb közleményei:

Veséreltek: Az önálló vámterület.
A magyar delegáció ülésel.
Aradi szőlőgazdák a kormányhoz.
Vita az államadóságotól.
Frigyos főherceg Londonban.
A japánok újabb győzelmei.
Órált a minisztériumban.
A népoktatási ankét.
Egy hal-számla a bíróság előtt.
Zilahy és a cirkusz.
Engedmények a sztrájkoló kőműveseknek.
A török összekövés titkaiból.
Tárca: Az utolsó lovag. Írta: Miklós Jenő.
Csarnok: A halott képe. Írta: Daniele Oberto Marrama.

Az önálló vámterület.

Arad, május 27.

Még fülünkben csengenek Chorin Ferenc dr. lelkes szavai, amelyeket Zágrábban hangoztatott a közelmúlt napokban az önálló vámterület érdekében. Akik csak némi figyelemmel kísérték a közel jövőben szönyegre kerülő nagy horderejű gazdasági kérdés körül kifejtett véleményeket, azok bizonyára az elismerés pálmáját nyújtják e kiváló férfiúnak. Rövidebben és határozottabban eddig még senki sem tudta gazdasági életünk e létkérdésére vonatkozó véleményét kifejteni és nem tartom merésznek állításomat, ha azt mondom, hogy ezen nyílt és szakszerű fejtegetéseivel tán ő neki sikerült eddig legnagyobb mértékben meggyőznie a közvéleményt a felől, hogy közös vámterület mellett iparunk föllendüléséről még álmodnunk sem szabad.

Az utolsó lovag.

Írta: Miklós Jenő.

Eletemben a legelső asszony, a kibe szerelmes voltam, az Annuska — nagymamája volt. Ha Annuskával engem is kivíttek falura a nagymamához, egyszerre mindent elfelejtettem ezen a világon, maga Annuska sem kellett többé, én mindig csak a nagymama körül settenkedtem. Játékos hízlelgsből elkaptam a kezét, azt a puhán finom, kisfiús kezében meg-megrendülő asszonyi kezét, elborítottam csókkal, csókos simogatással, a minnek csak akkor szakadhatott vége, ha a nagymama egy pillanatra lehunyta a szemét, tövig lenyírott, buksi nagy fejemet becézgette és finoman, kissé fájós guanyal mondta meg:

— Te vagy az én utolsó lovagom kis lurkó! Ha még téged is az első latinba adnak, te is elhagysz, elfelejtessz és a nagymamának többet senkije se lesz. Csak ez a néhány rózsája a melegházban, — viruló, aztán szirmát hullató emlékek. Akikkel ültettem egyszer, ők is megszűntek... magas iskolákba mentek és ők is elfelejtették a nagymamát, — most pedig gyerünk ebédelni. Annuska éhes.

Ilyenkor az ebédnél egy falat kevés, de az sem csuszott le a torkomon és ha magam lettem volna valahol sötétben, a legjobban szerettem volna sirni. Annuskára pedig nagyon ha-

Nem terjeszkedem ki e cikkemben Chorin Ferenc dr. által kifejtettek összességére, hanem beszédének csak ama pontjára óhajtok reflektálni, amelyben a közös vámterületet iparunk és vele karöltve kereskedelmünk határozott akadályának jelentette ki.

Tény és való, nem mondok vele ujat, hogy földműves ország vagyunk. A mezőgazdaság képezi lakosságunk zömének főfoglalkozását és iparunk bizony általánoságban még annyira sem fejlődött, hogy a belszükségletet sem tudjuk saját ipari terményeinkkel fedezni.

Am ne áltassuk magunkat hiu ábrándokkal. Ne gondoljuk, hogy az önálló vámterület mellett, mely után iparunk és kereskedelmünk megmentése érdekében törjük magunkat, tán lépést fogunk tarthatni a vezérszerepet játszó külföldi államokkal. Ne képzeljük azt, hogy mi künn a világpiacon versenyezhetni fogunk az angol, francia, német, stb. gyártmányokkal.

De nem is ez a mi törekvésünk, nem ezt óhajjuk mi, jól tudván, hogy nem is erre vagyunk hivatva.

Am lássuk, mégis miért áll utjában a közös vámterület iparunk fejlődésének, és miért oly fontos ez éppen a mi szempontunkból?

A gazdasági különválás amily egyszerű dolog, oly nehéz lesz annak keresztülvitele. De ne higgye senki, hogy ezt gazdasági érdekeink nehezítik meg. Korántsem. A gazdasági különválást csakis politikai okok nehezítik meg s nem a ma-

ragudtam, ha így magára engedi fogni, hogy éhes, amikor pedig egyebet se tett, mint mindig csak evett. Aztán visszakerültem megint a városba és az első latinba irtak. De nagymamát akkor sem felejttem el, hiszen csak le kellett hunynom a szememet, hogy megint vele együtt sétáljak csendesbe borult esteiken a kertje virágos fái alatt, csak a padra kellett hajtynom a fejemet és a nagymama simogató kezét éreztem a homlokomon, csak egy legyet keletett a tollamra szurnom és a tintába mártogatnom, hogy rögtön eszembe jusson az a sok bögyöl, szunyog, szitakötő, sáska meg tücsök, melyekkel mind szoros ismeretségbe léptem ott az istállóknak, a réten, meg vetések közt a földeken. Azért mégis év végén, mikor kivíttek az iskolából, Maczeranka tanár (doctor philosophiae) volt elég merész, hogy ráfogja az édesanyám előtt, hogy: a gyerek ritka gyenge a latinban. A gyerek mellé a szünidőre fogadni kellene valakit. Maczeranka tanár azután hosszasan gondolkodás és lelki tépelődés után saját magát ajánlotta mellém.

Rögtön keservesen irtam a nagymamának, hogy erre a vakációra nem mehetek hozzá, mert a nyakamon ül a tanárom, — mire a nagymama bejött Annuskáért és magával vitt bennünket is. Maczeranka doctor philosophiae ugyanis eléggé biztosította, hogy falun a latin még jobban megy, mint ebben a városi melegben, bár viszont a flu ritka gyenge a tudomá-

gyarok, hanem határozottan az osztrákok érdekében.

Hiába csürik, csavarják a dolgot. Még statisztikai adatokkal sem lehet beigazolni azt, hogy a közös vámterülethez fűződnek Magyarország érdekei. A tény az, hogy az osztrák ipar eddig a mi zsirunkból táplálkozott. A mi nyers terményeinket dolgozták fel oda künn és azután nekünk adták el az iparcikkeket. Ne gondolja senki, hogy az önálló vámterület felállítása pillanatában az osztrák elzárná előlünk a határt. Ez nem egyéb üres ijesztgetésnél. A valóságban éppen ellenkezőleg áll. Ausztria reá van szorulva a mi nyers terményeinkre, amelyhez hasonlótat úgy minőségre mint az árak tekintetében nem szerezhethet be sehonnán. Meg aztán iparcikkeit sem tudja elhelyezni sehol olyan előnyösen mint nálunk.

És vegyük azon esetet — bár az osztrákok érdekében nem fog bekövetkezni, — hogy nehezen fogunk külföldi iparcikkekre juthatni. Mi lesz ebben az esetben? Magunk fogjuk előállítani legalább is azon cikkeket, melyre itt a belföldön okvetlen szükség mutatkozik. És ez lesz a magyar iparra nézve az önálló vámterület legnagyobb előnye.

Ha elérjük azt, hogy a belföldi szükségletet mi magunk leszünk képesek fedezni, akkor a magyar ipar jövője biztosítva van. Feles nyersterményeinken és gazdasági productumainkon pedig könnyen tudhatni mindig, mert azok minősége garantálja ezt. És végül nem szabad megfeledkeznünk a mai kedvező pénzviszo-

nyokban, igazán ritka gyenge... Ott falun eleinte mindenki nevetett Maczerankán. Amikor hegyes, rettenetesen hosszú lakkcipőjével, rendetlenül magára hányt, bő ruhájában és viszszafejt, borzas cilinderében lengedi lépésben végigtáncolt a pocsolnyák között, mint egy menyétke gondosan kerülgetve a sarat, vagy mint a veréb végigugrált a porban, olyankor paraszti nép, arató asszonyok, a kondás és csósz, a legelőre hajtott tehének mind megfordultak utána és fejcsóválva nézték. Igaz, hogy ő is fejcsóválva nézte vissza őket. De a legtöbbet mi ketten mulattunk rajta a nagymamával. A nagymama mondta is, hogy ez a furcsa emberke a maga bohókás mozdulataival, szegletes nyelvpörgésével, rendetlen, visszás öltözködésével egészen: kisleányt csinál belőle, a ki a könyekig tud kacagni rajta, rossz csínyeken törli a fejét és lépten-nyomon megrézfálja. Pedig ez már nem illenek a nagymamához. Mert a tanár ur mégis csak öreg ember, — vagy öt évvel nálánál is öregebb. — Ami azonban még mindig nem valami sok!

Eleinte... Később aztán a tanár ur, ha véletlenül észrevette, hogy mi ketten megint mulattunk rajta, olyan szomorúan, olyan bánatosan tudott a nagymamára nézni tiszta, gyermeki bizalommal telt szeme úgy könyörgött kegyelemért, hogy a nagymama meglehetősen egyszer, egészen hangosan elszólta magát: jaj de kedves egy ember! Attól a naptól fogva —

nyokról sem. A mai olcsó pénz a legalkalmazabb arra, hogy a vállalkozási kedvet élessze. A tőkebirtokosok szivesebben fogják nagyobb hasznot hajtó vállalkozásba fektetni pénzeiket, mint a pénzintézetekben olcsó kamattal mellett elhelyezni.

Gazdasági életünk és főleg iparunk jobb jövője tehát az önálló vámterülethez fűződik.

Sztamoral János.

A magyar delegáció ülései.

(A költségvetésnek.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 27.

A magyar delegáció hadügyi és tengerészeti albizottsága folytatta ma tanácskozását. Mindkettőnek rövid ülése volt; a hadügyinek tanácskozásain főleg az új hitellel járó katonai beruházások titkait bolygatták, a melyeket Pitreich bizalmas értekezleten közölt a delegáció tagjaival. A tengerészeti költségvetéshez a megszokott szónokok beszéltek.

A két ülésről a következő távirati tudósítást vesszük:

A hadügyi albizottság.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága ma délelőtt tíz órakor tartott ülésén, folytatta a közös hadsereg 1905. évi előterjesztésének tárgyalását. A tanácskozást Szápáry Gyula gróf vezette. A közös kormányt Pitreich lovag hadügyminiszter, Spaun báró tengernagy, a magyar kormányt Tisza István gróf miniszterelnök és Nyíri Sándor honvédelmi miniszter képviselte. A hadseregre vonatkozó pótló előterjesztések kerültek sorra, közöttük mindenekelőtt az egyszeri *rendkívüli hitel* iránti szükséglet.

Münnich Aurél előadó ismertette a részleteket. Agyu anyagok beszerzésére 165.000.000 korona szükséges. Az új ágyuk szerzésével összefüggő költségekre 19.000.000 korona kell. Előbb már 36.000.000 koronát szavaztak meg és így az egész szükséglet 222.000.000 koronára rug. Tüzérségi anyag végleges beszerzésére jövőre még 100.000.000 korona hitelt veszünk majd igénybe. Elvárja és meg is követeli, hogy a válaszként Hegedüs Sándor indítványára hozott határozatnak teljes mértékben eleget tegyenek, hogy a magyar ipar minden

körülmények között kvóta arányában figyelembe véssék.

Lovász Márton az 1904. és 1905. évi szükségletek részletezését kívánja.

Hegedüs Sándor: A szükségleteknek egyáltalán való részletezését óhajtja.

Heltal Ferenc: Ezeket az óhajokat azzal egészíti ki, hogy bizalmas uton a bizottságok teljes tájékoztatást nyerjenek a szükségleti összegek minőségéről.

Tisza István gróf miniszterelnök arra utal, hogy az állam biztonsága szempontjából lehetetlen a részletezést nyilvánosan megejteni.

Pitreich lovag hadügyminiszter kijelenti, hogy ilyen hadászati titkokat nyilvánosan előhozni nem lehet.

Rakovszky István nem zárkózik el azelel, hogy bizonyos tételeket részletezés alól kivonjanak, de egészen bizalomnak álláspontjára helyezkedni nem lehet.

Miklós Odön csatlakozik a részletes felvilágosítás adása dolgában felmerült indítványhoz.

Keglevich István gróf szerint nem kívánható, hogy a hadügyminiszter az erődtések és felszerelések dolgában előterjesztéseket tegyen, ezt meg tehetné a bizottságból kiküldendő néhány bizalmi férfiú előtt.

Ezek után *bizalmas* konferencia volt, a melyben Pitreich lovag hadügyminiszter a töle kívánt közléseket megtette.

A bizalmas konferencia után Pitreich hadügyminiszter, majd az ő megbízásából *Krobatin* vezérőrnagy több delegátus kérdéseire a kellő felvilágosításokat megadta. Az egyszeri rendkívüli szükségletet az albizottság általánosságban és részleteiben *megszavazta*.

A tengerészeti albizottság.

A magyar delegáció tengerészeti albizottsága ma délelőtt féltizenegy órakor tartott ülésében folytatta a tengerészet 1905. évi előirányzatának tárgyalását. *Dániel Ernő* báró elnökölt. A közös kormányt Spaun báró képviselte.

Az ötödik alcímnél folytatták a tegnap abban hagyott tárgyalást. A hatodik címnél *Rosenberg Gyula* kérdést intéz, hogy mi az oka a szénkészletek emelkedésének.

Spaun báró válaszolja, hogy a növekedést a külföldön levő hajók számára szükséges szénmennyiség idézte elő, és hogy a japán-orosz háború miatt a szén áruk tetemesen megnövekedtek.

Teleki Sándor gróf előadó kiemeli, hogy a vitorlás hajókat a jövő évben teljesen kiküszöbölük.

Thoroczkay Miklós gróf a torpedó naszádok járataira tesz megjegyzést.

Spaun báró kijelenti, hogy az újabb torpedó-naszádokat úgy fogják építeni, hogy velük

megfelelő nagyobb gyorsaságot elleheszen érnei.

Wlassics Gyula indítványára bizottságot küldtek ki annak megvizsgálására, hogy a tengerészeti kiadások a kvóta arányában térülnek-e vissza Magyarországra. Ezután az 1905. évi előirányzatot, valamint a hetvenöt millió koronás rendkívüli hitelt megszavazták.

Aradi szőlősgazdák a kormányhoz

(A magyar bor értékesítése. — Az olasz borvám ellen.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 27.

Az arad-hegyaljai szőlősgazdák egyesületének választmánya ma délelőtt tizenegy órakor ülést tartott az aradmegyei gazdasági-egyesület helyiségében. A gyűlésen a bortermelés és értékesítés tekintetében nemcsak helyi, de országos érdekű tárgyak kerültek szóba; elsősorban az olasz borvám-törvény tekintetében, másodsorban a magyar bor értékesítése tárgyában foglalt állást az egyesület választmánya. Mindkét tekintetben elfoglalt álláspontjukat memorandumokba foglalva adják át a földmivelési miniszternek. Az ülés lefolyásáról tudósítók a következőket jelenti:

Miután *Tagányi István* elnök megnyitotta az ülést, mindenekelőtt áttértek az olasz borvám ügyében a miniszterelnökhöz és földmivelésügyi miniszterhez intézendő memorandum szövegének végleges megállapítására. Amint annak idején megirtuk, e memorandum lényege az, hogy a mostani felemelt vámtételeket tartsák fenn továbbra is. A memorandumot *Szabó Zoltán*, *Halmi Andor* és *Bódi Bódog* szerkesztette. Annak felvitelére deputációt fognak kiküldeni; miután azonban a hegyaljai motorosvasut engedményesei a napokban ugyancsak deputációt küldenek a miniszterelnökhöz, a választmány elhatározta, hogy a szőlősgazdák egyesülete ezzel a deputációval együttesen megy fel, miután a hegyaljai motoros érdekei összeforrtak a motoros vasutával.

Ezután *Bódi Bódog* tett indítványt egy oly értelmű memorandum elkészítése tárgyában, amely felhívna a földmivelési miniszter figyelmét néhány vizássaúra és a *bor értékesítése* körül teendő intézkedésekre. Célszerű lenne, ha az állam, ép úgy, mint ezelőtt a szesz-kiviteinél tette, *kiviteli prémiumokat* állítana fel a magyar borból készült cognac részére, ame-

a tudományt eltemették. A tanár urat csak a gazdaság érdekelte. Minden reggel teszem azt sorra simogatta a tarka bocikat, buzaszemet szórt a galamboknak és rózsátöveket ojtogatott. Néha hosszabb sétákat tett a nagymamával, ilyenkor én Annuskára maradtam és úgy éreztem, hogy valahogy én vagyok az, akit itt elárulnak. Már a második napon a nagymama egy hatalmas régi keretű tükört állított a tanár ur szobájába, hogy becsülje fel a régiségét. O maga egy francia emigránstól kapta és mostig sincs tisztában az eredetével. Maczeranka tanár maga mellé is vett a családi könyvtárból mindenféle régi, történelmi könyvet és azonnal a nehéz feladat megoldáshoz látott. Szembeült a tükörrel. Soha eddig a szobájában meg nem tört tükört!

Szembeült a tükörrel, vigan, fityörészve; még kürtő kalapját is félreecsapva a fején felejtette. Legalul a keretet kezdte vizsgálgatni. Aztán felemelte fejét és tekintette a tiszta tükörlapra esett. Egyszerre elakadt torkán a fütyszó. Hogyan a patvarba; ez az ágról hullott, kócos és fészületlen haramia ez ő maga volna? Ez a torzonborz bajusz, egymásba nőtt szakál?! A kabátja úgy fityeg rajta, mintha úgy felülről esett volna beléje, a cipője pedig — na ezt a cipőt nem bordhatja többet! Hirtelen felugrott a székről és fel-alá száguldott a szobán. De a tekintete mindig a tükörbe tévedt, ott pedig egyre látta a csufondáros felkiáltó jelet! Ez vagy te! Ez te vagy! Másnap már a városba

hátott és mint egy új Maczeranka érkezett a vissza. Vadonatúj, készen vásárolt volt azon az emberen minden. Az esernyő, a cipő, a gallér, a nadrág, nyakkendő, kalap. A haja rendszeren kifésülve, az álla leberetválva, a bajusza felpödörve. Mi nem ismertünk rá, én a nagymama mellé bujtam és a szemébe kacintva kacagni kezdtem, de a nagymama nem nevetett, szívélyes bátorító mosollyal ment a tanár ur elé, leányos tartózkodással üdvözölte és jól látam, kicsit szemet hunyt még most is a szögletessége fölött. Sebaj az! A tükör ott fog állni a szobában, jobban lecsiszolja, jobban lefaragja, mint a gyalu. A városi gavalérból pedig k.s idő múltán olyan kifogástalan falusi gavalérlétt nevel, hogy be fog illeni ez még a régi urak közé is, a nagymama mellé is. Csak egy kis türelem. Egy kis einézés, egy kis művészet, nevezetesen a rövidlátás művészete. Mert Maczeranka tanárnak már kinyitotta a szemét, most még a magát kell kissé összehuznia és rendben lesz minden. Oh hiszen a nő egyetlen művészete: a rövidlátás.

Az körüljárójára, önmagára utalja, a töle messze álló dolgok körvonalait elmossa, azok már nem is érdekelhetik többet. A közelben pedig inkább utalja a maga lelkére, a maga képzelő erejére. Bensőségesebb is a rövidlátó asszony szerelme, gyengédsége, mert osztatlanabb zavartalanabb. Az összehasonlítás szétszilánkolja a tiszta érzést, disszonáns akkordokat üt meg és az

első kitörő hevességnek élet veszi. Szerelmes, nagyon szerelmes természetű asszonyok csak rövidlátók, nagyon rövidlátók — maradatok!

De nekem majd a zivem hasad bele ebbe a rövidlátásba!

Egyszer azután megint egyedül ültem a nagymamával. Az orgonabokrok mögött meglestem mikor megy egymagában a kert felső végén álló rózsalugasba, mert egy idő óta valamennyi megmagyarázhatatlan ösaszonyi ösztönénél fogva mindig kikerülte, hogy ketten egyedül találkozzunk. De akkor melléje ugrottam és elkaptam kezét, hogy fel ne álhasson, én is hozzája ültem. A fejem fölött két nagy rózsza viritott, azokat szinte vad gyűlölettel letéptem, egyet a nagymama ölébe tettem, egyet megtartottam magamnak. Azután égő, könnyes szemmel, az első haragot, az első fájdalmat és a legelső csalódást bensőmben fojtva, lázas, tisztán éreztem, hogy hideg ajakkal azt mondtam életemben az első asszonynak:

— Nagymama, én azt álmodtam egyszer, hogy az Ur Isten odafönt az égben kis rózsás ingecskékbe bujtatott angyaloknak dikálja le minden embernek a sorsát. A rózsatingecskés, pufók angyalok rózsalevéltre írják és annak a rózsának a magját elszórják a földön. Minden embernek a sorsa tehát egy nyiladó rózsza szirmára van írva és ha ketten valahol egyszer találkoznak és letépnék két rózsát és annak a szirmairól egy történetet olvasnak el, azt a kő

lyet gyárilag főzhetnének ki a silányabb fajú borokból. Hivatkozik Franciaország példájára, ahol óriási lendítet a bor értékesítésének terén a cognac és pezsgőgyártás. A memorandum kifejtene, hogy az állam hagyjon fel a szőlőültetvényekkel, mert a szőlővidékek már be vannak telepítve és így nincs szükség reájuk. Ezek a felesleges oltvány telepek azt vonják maguk után, hogy nem alkalmas területeket is szőlővel ültetnek be, amivel azután kárt okoznak a szőlőtermelő vidékeknek. Az oltványtelepekre az állam annyit fizet reá, amennyivel a borértékesítési akciót jó mederbe terelhetné. Ha csak a cognacfőzést szubvencionálnák ezzel az összeggel, nagyobb közgazdasági eredmény volna elérhető, mint így. Könnyű, mintán a szőlőültetvények ma már nehezen értékesíthetők, az állam felcsap bortermelőnek és konkurrenciát csinál a szőlősgazdáknak. Ezen is segíteni kell, mert hiszen most minden téren az az irányzat, hogy az állam gazdasági javak termelésével és értékesítésével ne okozzon versenyt a magánosoknak. A memorandum végkonklúziója az, hogy hívjon össze a miniszter ankétot, ahol a bor értékesítési módjait megállapítják, mert most már nem a termelés segítésére, de a bor értékesítésére van a szőlősgazdáknak szükségük.

Steiner Ferenc, Avarfy Géza, Tagányi István és Lócs Rezső felszólalása után elhatározta a választmány, hogy a memorandum megszerkesztésével Bódi Bódogot, Halmai Andort és Lócs Rezsőt bizza meg. Ezzel az ülés véget ért.

Jelen voltak Tagányi István elnöklété alatt Avarfy Géza, Bódi Bódog, Halmai Andor, Kocz Benő, Lócs Rezső, Steiner Ferenc, Szabó Zoltán és Szilvássy Géza.

Vita az államadósságok fölött.

(A képviselőház pénzügyi-bizottságában.)

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, május 27.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 11 órakor tartott ülésében folytatta a 1904. évi költségvetés tárgyalását. Elnökölt Falk Miksa; a kormány tagjai közül megjelentek Tisza István gróf miniszterelnök, a pénzügyminiszter, 6 felsége személye körüli miniszter, Sándor János, Granzstein államtitkár, Pap Elek min. tan., Dárday Sándor állami számvevőszéki alelnök.

Emberré a jó Istenke is egymásnak teremtette. És azokat aztán nem választhatja soha széjjel semmi; se zápor; se jeges eső; sem a sors haragja; semmi! semmi! még Maczeranka tanár ur sem. Nagymama, ne haragudjon ezért rám, hogy sírok, de a te rózsád szirmáról olvasd el az üzenetet, az én rózsámon az áll, hogy én — hogy én nagyon szeretlek téged!

Nagymama szeméből lassan megeredt a könnyű. Tépegette a rózsaszirmot csipkés köntösébe, azután egyik kezéből a másik kezébe szórta.

— Én édes, kis polondom, szerelmes lovagom, hogy az én szerelmem egy rózsalevéltre van írva? Az én szerelmemet régen-régen eltemette a szél...

És mind a rózsaszirmot beledobta a szélbe, a szél a kerten át felkapta, vitte a fákon, a bokrokon, a kerítésen túl; el a rétekre, a mezőkre és elvitte azt az egy levelet is, a melyről — mi talán a sorsunkat összeolvashattuk volna.

Bolondos, régi történet. Persze az értelmese semmi. Maczeranka tanár elvette a nagymamát és megmaradt falun gazdálkodni. Az többet hozott neki, mint a tudománya.

De nekem akkor úgy fáj a szívem. Hogy már a legelső kőrő kiűthette a nyeregből az utolsó, szerelmes lovagot!

A kisebb tárcát költségvetését Kammerer Ernő előadó terjeszti elő.

Az állami adósságok fejezeténél Szederkényi Nándor a közös államadósságok konvertálása iránt tesz kérdést. Tovább való állásfoglalását a kérdésre adandó választól teszi függővé.

Mezőssy Béla szerint az 1867-ik évi 11. tc.-kel elvállalt államadóssági járulék fizetéséhez kettős feltételt kötött a törvényhozás. Jogilag tehát a magyar nemzet a politikai okokból magára vállalt 60,620,828 koronát csak addig köteles fizetni, a míg az előfeltételek, a melyekkel a nemzet annak fizetésére magát lekötöztette, tényleg érvényben vannak. Ausztriában valóságos alkotmányosság nem lévén, a magyar nemzetnek feltétlenül joga van a politikai okokból magára vállalt államadóssági kamattjárulékot egyszerűen megtagadni. Dacára a szülő nézete szerint feltétlenül jogos álláspontnak, nyílt titok, hogy a kiegyezési tárgyalások alkalmával a kiegyezési nehézségek egyikét, az ugynevezett magyar blokk konverziójának a kérdése képezte. A magyar kormány nem helyezkedett a ridég elutasítás álláspontjára, hanem alkudozott. Tudni kell tehát, ugymond, hogy az alkudozások min akadtak meg és minő stádiumban vannak. Feleletet kér arra, hogy mi lesz a magyar blokk konverziójával. Az időpont, tudja, annak keresztülvitelére most nem kedvező, de éppen ezért kell jogilag rendezni a dolgot, hogy a kedvező idő bekövetkezte esetén Magyarország keze megkötve ne legyen. Majd ismét hivatkozik arra, hogy méltányosságból vállalván el a közös adósságot, méltányosságot csak azokkal vagyunk kötelesek gyakorolni, kik jogainkat respektálják. A tételt nem fogadja el.

Lukács László pénzügyminiszter: A dolog úgy áll, hogy a cél nem az, hogy valamely államadósságot minden áron konvertáljuk, hanem hogy a konverzió előnyvel járjon. Azt kell keresnünk, hogy az ország nagy érdekeinek veszélyeztetése nélkül jelenleg belemehetünk-e ebbe a kísérletbe. Az 1867. 15. tc. szövege szerencsétlenül van megalkotva, úgyhogy nemcsak Ausztria és Magyarország közt, de magában Magyarországon a törvény értelmezésében a szakértők között is erre nézve éles ellentét van. Hatalomszóval a kérdést eldönteni nem lehet, bíróság, mely e kérdésben dönthetne, nincs, s így az alkudozásokra vagyunk szorulva. Jogi alapunk van a megváltásra, az osztrákok nem gátolhatnak bennünket abban, hogy e joggal élhessünk, ha erre kedvező alkalom nyílik s az ebből eredő haszon a miénk. Az osztrák parlamentben elhangzott beszédek nem változtathatnak azon a megállapodáson, melyet Széll a parlamentben ösmertetett. A felosztás tekintetében igaz, hogy a kérdés nincs elintézve, mert éppen a kamatláb nagysága iránt vannak differenciák, de ez nem gátolja, hogy mi a reánk eső részt ne konvertáljuk és mihelyst a viszonyok megengedik, semmi sem gátolja, hogy éljünk e jogunkkal.

Szederkényi Nándor: A pénzügyminiszter válasza nem elégíti ki s így a tételt nem szavazza meg.

Mezőssy Béla: Nem hiszi, hogy az osztrák kormány komolyan meg akarja tartani azon megállapodásokat, melyekre Széll utalt, s melyeket a pénzügyminiszter ma is fennállóknak tart, mert hisz még azt sem értük el, hogy ezt a kijelentést az osztrák kormány a saját parlamentjében megtette volna.

Lukács László pénzügyminiszter: Az osztrák kormány magatartását nem akarja bírálni, de azt a tartózkodást, melyet az osztrák kormány tanúsított, csak az ottani súlyos helyzetnek tudhatja be; semmi oka, sem joga nincs az osztrák kormány jóhiszeműségében kételkedni.

Hegedűs Loránt arra hívja fel a pénzügyminiszter figyelmét, hogy az osztrák magyar bank részvényein nincs rajta a magyar címer, csak az ausztriai császári sas, holott a bank mind a két állam címerait köteles használni.

Lukács László figyelemmel lesz erre s igyekeznél fog ezt az anomáliát eloszlatni.

Ezután a tételt, valamint a közigazgatási bíróság és a miniszterelnökség tételét elfogadták.

A király személye körüli és a belügyi tárca költségvetését megszavazták. Ez utóbbi tételről

Tisza István gróf miniszterelnök a közigazgatás reformjára vonatkozólag kijelentette, hogy ezzel a legnagyobb alaposággal és sürgősséggel kell foglalkozni. Azonban a Ház tevékenysége legalább egy évre le van kötve és ez alatt kell a belügyminiszteriumban a reformmal elkészülni. Az önkormányzat fönntartására súlyt fektet, s attól újabb fellendülést vár a nemzeti tespedésből.

A nyilatkozatot a pénzügyi bizottság nagy helyesléssel fogadta.

Frigyes főherceg Londonban.

(Királyunk helyettese Edvárdnál.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 27.

Londonból megbízható forrás nyomán jelentik, hogy Frigyes főherceg június elején királyunk megbízásából látogatást tesz Edvárd angol királynál, Londonban.

A főherceget a legmagasabb disszel fogadják, s az ő látogatását az angol udvar olybá tekintik, mint Ferenc József királynak immár bizonyosan elmaradó látogatása pótlását. Anglia királya fölöttébb nagy súlyt helyezett arra, hogy Ferenc József császár és királyt vendégül tisztelessen, s Londonban a legutóbbi napokban biztak ezen terv megvalósulásában. Azonban az angol királynak sajnálattal kellett tudomásul venni, hogy az orvosok királyunk számára a nagyobb utazást nem tartották ajánlatosnak. Ehhez járul, hogy Ferenc József, a mint Londonból beszéltek, a tengeri ut igen rosszul hat, ez pedig Londonba utazásánál kikerülhetlen lenn. Az angol udvarnál tehát az okokat, a melyek királyunkat angolországi utjától visszatartották, teljes mértékben méltányolni kellett.

Mellesleg jegyezzük meg, hogy Ferenc József király egész életében egyetlen egyszer se volt Londonban.

A felett azonban nem volt kétség, hogy Ferenc József szokott korrektségéhez híven, az uralkodó ház egyik legelőkelőbb tagjával fogja magát képviseltetni. Ferenc Ferdinánd trónörökös több ízben volt Londonban. Többek között, a midőn Viktoria királynő temetésén királyunkat képviselte, azután a westminsteri apátságban tervezett koronázási ünnepségekre volt kiküldve, a melyek azonban, amint ismeretes, Edvárd királynak hirtelen bekövetkezett betegsége miatt későbbi időre halasztották, úgy hogy Ferenc Ferdinánd trónörökösnek el kellett utaznia.

Ezuttal Frigyes főherceg bizatott meg Ferenc József király helyettesítésével, még pedig arra való tekintettel, hogy őt, és családját különösen benső rokonszeny fűzi az angol királyi házhoz. Ezt illusztrálja, hogy a mikor a walesi hercegi pár királyunk látogatására Bécsben időzött, Frigyes főherceg és neje, Izabella főhercegnő bécsi palotájukban az angol vendégek tiszteletére nagy bálünnepélyt rendeztek. Épen az a körülmény, hogy Ferenc József király egyik székvárosa falai között egy év alatt Edvárd királyt és a walesi hercegi párt üdvözölhette, tette különös gondjává ő felségének, hogy a maga részéről is az angol udvart egy főherceg kiküldésével tisztelje meg.

Mensdorff gróf londoni osztrák-magyar nagykövet legutóbbi bécsi utja hír szerint a főhercegnek küszöbön álló utjával volt összefüggésben. Illetékes körökben már ismerik a főherceg londoni időzésére kidolgozott, részletes programot. E szerint, egyebek között, a főherceget, a koronás főket s a hozzájuk legközelebb álló hercegeket megillető ünnepességgel fogja a Mansion-houseban a lordmayor fo-

gadni. A főherceg több napig marad Londonban.

A főherceg látogatásával kapcsolatosan bizonyossá válik, hogy az angol király fürdői útját augusztus előtt semmi esetre se kezdi meg. Ezzel cáfolatra kerül az a hír is, mintha Edvard király még júniusban Marienbadba utaznék. Egyáltalán bizonytalan, hogy Edvard király Marienbadba, vagy Homburgba megy. Ha Marienbadba menne, ott Ferenc József bizonyára meglátogatná, ennek a látogatásnak azonban előreláthatóan intim jelege lenne.

A japánok újabb győzelmei.

(Orosz-japán háború.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 27.

Alig pár napja, hogy két japán hajó elsüllyedésének híre örömlázban égett a nagy orosz birodalom. Jósolták, hogy megfordult a kocka, és hogy az orosz fegyverek ezentul minden harci babért maguknak aratnak le. Alig pár napja, és most már ismét szomorú az oroszok népe. Nap-nap után japán győzelmek, japán előnyomulások híre érkezik. A nap eseménye különben Kincsu bevételé, amihez több egyéb orosz vereség csatlakozik.

Mai távirataink a következők:

London, május 27. A Morningpost jelenti Tokióból tegnapi, hogy a japánok délután megszállták Kincsut. A japánok támadásra készülnek az oroszok ellen és megszállva tartják a várostól délre levő magaslatokat.

London, május 27. A Standard jelenti Sanghaiból tegnapi kelettel Kincsu bevételéről a következőket: Nagyban hozzájárult a japánok sikerült munkájához tüzéségük. A japánok szerdán hevesen kezdtek ágyuzni Nangualin mellett az oroszok főerejét. Nangualin a Liaotung félsziget leggyöngébb pontja. Kincsu megtámadása csütörtökön napfelkeltekor kezdődött. A mikor a japánok délben Kincsut megszállták, az oroszok a dél felé fekvő magaslatokra vonultak vissza, hol folytatták az ellenállást.

Pétervár, május 27. (Hivatalos.) Alexejev tengernagynak Miklós cárhoz intézett 23-iki távirata szerint Widhöst és Gregorovics ellentengernagyok 25-éről kelt jelentésükben azt mondják, hogy ellenséges ágyunaszádok az Inösön-öblöt lövöldözik. Majd megkísérelték a japánok aknákkal elzárni Fort-Arthur kikötőjét, miközben a partról állítólag azt vették észre, hogy egy gőzös és két torpedónaszád elsüllyedt. Május 18-ika és 21-ike között 11 ellenséges záróaknát távolítottak el a port-arthuri kikötőből. Dalniból az Amur nevű kereskedelmi gőzöst, egy kotrógőzöst s egy vontatógőzöst vezényeltek Port-Arthurba.

London, május 27. Tokióból táviratozzák, hogy Kincsu bevételénél rendkívül heves harc fejlődött ki, amely a japánok győzelmével, s az oroszok teljes leverésével végződött. Órákon át dult a harc. A japán gyalogság a legsűrűbb golyózáporban menetelt előre. Hátuk mögött az ágyuk szünet nélkül bömböltek. Végre is a japánok támadása ellen az oroszok az egész vonalon vad futásban kerestek menedéket.

London, május 27. Port-Arthurból érkezett hírek szerint az összes férfiakat és if-

jákat fegyverbe szölitették. Az asszonyok és gyermekek barlangokban keresnek menedéket. A katonák már csak háromnegyed vagy fél ételadagokat kapnak.

London, május 27. Liaojangtól délre egy japán gyalogságból álló sereg 10,000 főnyi lovas csapatával megütöközött, és az visszavonulásra kényszerítette.

Tokió, május 27. A japánok kiszorították az oroszokat Tahen-vantól nyugoti helyzetükkel; valószínűtlennek tartják, hogy az oroszok Port-Arthurtól északra komoly ellenállást tudjanak kifejteni.

SPORT.

— Az aradi sakk-kör folyó évi május hó 28-án (szombat) este 8 és fél órakor ülést tart. Tárgy: A sakkverseny módozatainak megvitatása és versenybírótság választás.

— Az aradi turista-egyesület igazgatósága értesíti a május hó 29-iki (vasárnap) hódobodrogi kirándulásra eddig jelentkezett ésszombat délutánig jelentkező kirándulókat, hogy a magukkal vinni szándékolt podgyaszt (csomag, tarka ruha stb.) kocsin helyeztetik el, mely az indulásra megjelölt helyen s időben (vasárnap reggel 6 órakor a Fehér Kereszt szállodánál) fog várakozni. A következő kirándulást a turista egyesület június hó 2-án (Urnep) a kladova i völgybe rendezi, hol majális tartanak a kirándulók. E kirándulás programja a következő: Június 2-án indulás a pályaházból reggel 5 óra 35 perckor. Barackán megtekintése az állami szőlőtelepnek. Erdő párti: séta a Kladovai völgybe. Majális: ebéd, játék. Indulás alkonyatkor Paulis állomásig, honnan vonattal visszaérkezés Aradra, este 9 órakor. Jelentkezni lehet a kirándulás napjáig vezetőnél és az egyesület igazgatóságánál. Vezető Korom József.

Örült a miniszteriumban.

(Egy miniszteri tanácsos kalandja.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 27.

Budán, a kereskedelmi minisztériumban egy örült ember merényletet akart elkövetni Csöke miniszteri tanácsos ellen. A merénylet szerencsére nem sikerült, az örült embert lefogták, megkötötték és bevitték a lipótmezei tébolydába. Ennek híre érthető izgatottságot keltett az egész fővárosban, úgy hogy a minisztériumból alig győztek a telefonkérdősködésekre megnyugtató válaszokat adni.

Csöke Ferenc miniszteri tanácsos a következőképpen mondta el a merénylet előzményeit és a lefolyását:

A „merénylő” Münzhardt József főmérnök, a zilahi államépítészeti hivatal főnöke. Mult héten az az értesítés jött Zilahról, hogy a szerencsétlen ember megörült. Megkérték a minisztériumot, hogy sürgősen intézkedjék a helyettesítéséről. A miniszter táviratilag felszólította Münzhardtot, hogy adja át a hivatalát a helyettesének. Münzhardt nem engedett a felszólításnak, mire utasítást küldtek Szilágy megye főispánjának, hogy az alatt az ürügy alatt, hogy a minisztériumban jelentkeznie kell, küldje fel a főmérnököt egy ápoló kíséretében Budapestre, hogy megfigyelhessék. Münzhardt tegnap érkezett a fővárosba s egy orvos társaságában a Metropol-szállóban vett lakást.

Délelőtt a kísérfje fél órára magára hagyta a beteget, a ki ezt az időt arra használta fel, hogy átment a kereskedelemügyi minisztériumba. Beküldte a névjegyet Csöke Ferenc miniszteri tanácsosnak, aki azonnal fogadta. A szobában olyan különösen és izgatottan viselkedett, hogy Csöke a kerületi rendőrorvosért küldött, aki a helyszínén megvizsgálta a beteget s mikor konstataálta, hogy közveszélyes örült, a mentőkkel a lipótmezei elmeógyógyintézetbe szállíttatta.

A szerencsétlen főmérnök özvegy ember. A felesége négy év előtt halt meg gyermekágyban, azonban a kis újszülött nem élte túl sokkal az anyját s néhány nap múlva követte a temetőbe. Ez a dolog rettenetes hatással volt Münzhardt-ra, aki bálványozta a feleségét, bus komorságba esett. Ehhez még egyéb csapások kellemetlenségek is járultak. Münzhardt kezdet eszelős lenni; dühöngött, ivott, elhanyagolta az irodáját és egy alkalommal Zilahon nyitott bicskával rohant végig az utcán. Ettől fogva baja egyre súlyosodott.

Mikor a miniszteri tanácsosnál volt, ordítás, lármá hallatszott a szobából. A szolgálja ijedten nyitotta ki az ajtót és rémülve látta, hogy Münzhardt a tanácsos divánján áll, kezében papírvágókést tart és rettenetesen ordít. A szoba összes írásai fel voltak dülva, a székek egymásra dobálva. Mikor az örült meglátta a szolgát, a késsel nekirohant, a szolgálja azonban két társával legyűrte. Osszekötötték, azután a mentők kocsiján beszállították a lipótmezei tébolydába.

A népoktatási ankét.

(Metianu érsek a magyar nyelv ellen.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 27.

Ma délután kezdődött meg az a szaktanácskozás, a melyet Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter hívott össze a népoktatási törvény revíziója ügyében. Az első napnak nagy feltűnést keltett eseménye volt Metianu János görög keleti román érsek metropolitának hazafiatlan beszéde, a melylyel a nemzetiségi egyházak álláspontját fejtette ki a törvénytervezettel szemben. Mindenki tudta, hogy ezt a beszédet a román püspökök konferenciája előzte meg (a melyen részt vett Papp I. János aradi román püspök és Goldis László aradi szentszéki titkár) s ennek nézeteit tolmácsolta az érsek.

Metianu a miniszter mellett ült, s kéziratból olvasta föl a beszédet. Mikor ahhoz a ponthoz jutott, hogy „az állam egy nyelvnek megtanulása kedvéért rendezni be a magyar nyelvű iskolákat” az ellenzéki képviselők: Polonyi Géza, Justh Gyula, Komjáthy Béla, Barta Odön, fölugrottak helyeikről, s ezt kiáltották oda a metropolitának:

— Hogy mer így beszélni, mikor az államtól kapja a kenyerét? — az nem egy nyelv, az a magyar állam nyelve! — Még nem felejtettük el negyvennyolcat!

Metianu válasz nélkül nézett a közbeszólókra, azután folytatta beszéde felolvasását, folytonos zaj és tombolás között olyan tónusban, a mely lealacsonyítása volt a magyar nyelvnek.

Az értekezleten részt vesz Varjassy Árpád aradi tanfelügyelő. A tanácskozás első napjáról a következő tudósítást vesszük:

Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter üdvözölte a megjelenteket, azután főbb vonásokban jellemezte a törvényjavaslat célját. Különösen hangoztatta, miszerint a javaslat főbb intézkedései oda irányulnak, hogy a magyar nyelv tanítását az elemi iskolákban erőteljesebbé tegye. Ebben a tekintetben az előadói javaslat nem megy túl azokon a határokon, a melyeket az 1848. évi, ugyyszintén 1868. évi népoktatási törvények megszabnak; azonban garanciákat és intézkedéseket tartalmaznak arra nézve, hogy ha ezen törvényjavaslat szerint

való előmenetel a magyar nyelv tanításában nem éretik el, az államnak joga van az illető helyen más tanítóról gondoskodni. A törvényjavaslat a tanítóképzőkre nagyobb befolyást akar gyakoroltatni, mint a minő eddig volt, azáltal hogy a képesítést államosítja. Ezzel elérik az a cél, hogy a tanítóképesítés egységessé lesz, a mi eddig nagy hiánya volt a tanítóképzésnek.

A javaslat ezenkívül gondoskodni kíván a tanítók anyagi helyzetéről, az által, hogy a fizetési minimumot megállapítja; azon helyeken, ahol az illető községek ezt a minimumot fizetni nem képesek, az állam járul hozzá megfelelő összeg erejéig.

Polónyi Géza az ellenzék álláspontját fejtette ki.

Metianu János érsek metropolita: Sajnálatát fejezi ki, hogy az előadói javaslatot csak néhány nap előtt vette kézhez, s így azzal alaposabban nem foglalkozhatott; mindenesetre fönntartja magának, hogy a részletkérdéseknél is felszólalhasson. Kifogásolja, hogy a javaslat indokolása félreértésekre adhat alkalmat a tekintetben, hogy e hazában hazafiátlan hitfelekezetek is lehetnek. Hitfelekezete nevében kijelenti, hogy azok odaadó hűséggel szeretik hazájukat. Kifogásolja, hogy a javaslat indokolása néhol a román nemzetiséget *oláhnak* nevezi, holott összes törvényeink *román* és nem *oláh* népet mondanak.

A javaslat — folytatta az érsek — kiveszi a felekezetek kezéből az önkormányzati jogot és csupán azt a köteleességet hagyja meg nekik, hogy az iskolák fenntartásához anyagilag hozzájáruljanak. Helyteleníti, hogy a javaslat kiveszi a felekezetek önkormányzatának kezéből a tanítóképesítést. A neveléstudomány sarkelveibe ütközik, a mikor az iskola céljait nem az általános emberi művelődést, hanem azt szabják ki, hogy a nem magyar nyelvű felekezetek tanulói *egy nyelvet, ez esetben a magyar nyelvet* sajátítsák el.

Óriási zaj és ellentmondás tört ki erre.

Okolicsányi László: *Az a magyar állam nyelve, tessék megtanulni!*

Justh Gyula: Ezt nem lehet eltűnri. Ne üljön itt, aki így beszél!

Komjáthy Béla: A magyar nemzet nyelve az, amely kenyeret ad az urnak!

Vérsi József: *És a magyar főrendiház nyelve!*

Metianu János folytatta: A magyar nyelv ellen, amelyet felekezetének iskoláiban nagy szorgalommal tanítanak, ellenszenvvel nem visrltetik; de a növendékek oktatása *más nyelven, mint anyanyelvükön* nem történhetik. Nincs a világon nép, amely két nyelvet tökéletesen beszélne. Az iskolával csak felvilágosítani lehet a népet, nem pedig megsemmisíteni. (Nagy zaj és mozgás.) A törvényjavaslat a felekezetek iskoláira még azt a több munkát is kirója, hogy a nem magyar nyelvű tanulóknak a magyar nyelvet is el kell sajátítani. Pedagógiai szempontból ez lehetetlen, de sérti az iskolafenntartók jogát is. Kifogásolja a *szolgabíró* hatáskörét az iskolákra. A tanítóképesítésre nézve ezt jegyzi meg: A körülmény, hogy a tanítójelöltek valamely tantárgyból más nyelven vizsgázzanak, mint a hogy azt a tanítóképzőben tanulták, oda vezet, hogy a nem magyar nyelven tanítóképzőket e törvényjavaslatnak törvényerőre emelkedésével *meg kellene szüntetni*. (Helyeslés. Közbekiáltások: Ugy is kell! Szüntessék meg!)

Majd azt igyekszik bizonyítani, hogy más a szükséglet a fővárosban és más a havas alföldön. A törvénytervezet szerint a felekezeti nem magyar nyelvű iskolák igazgatásába befolynak: a felekezeti hatóság, a miniszter, a szolgabíró, a tanfelügyelő, a közigazgatási bi-

zottság, az iskolai felügyelők. Az ily igazgatás alatt az oktatás érdeke fog szenvedni. Ellenzi a törvényjavaslat azon szakaszait, a melyekben követeltetik, hogy a magyar tannyelvű népiskolákban a hit és erkölcstan magyar nyelven taníttassék. Ez nem az iskola, hanem az egyház hatásköréhez tartozik. Egyháznak — így végezte, a román görög keleti egyháznak a *román nyelv az éltető eleme*. Az a hatalom, a mely valamely egyházat nyelve elhagyására kényszerítene, saját magának mondana ki halálos ítéletét. Köszöni az értekezlet figyelmét. (Nagy zaj és nyugtalanság.)

Ezután Csernoch János, Szentiványi Árpád és Városvy püspök szólottak föl.

Különösen nagy hatást keltett Fehér Ipoly pannonhalmi főapát beszéde, a ki a *magyarság* védelmére tartott lelkes, tüzes beszédet, a melyben üdvözölte a törvényjavaslatnak erre irányuló szakaszait.

Csernoch János beszéde után a tárgyalás folytatását *holnapra* halasztották.

TANÜGY.

Vizsgák előtt.

— Az iskolaszék ülése. —

Arad, május 27.

Ma délután tartotta a tanév befejezése előtt utolsó ülését Aradváros iskolaszéke; az ülésen nagyrészt személyi ügyeket, szabadságolásokat és apró-cseprő hivatalos aktákat intéztek el. Fontos tárgya csak egy volt az egész ülésnek: a *vizsgák napjának megállapítása*. Az ülésről a következő tudósítást adjuk:

Intitőrís Kálmán polgármester délután négy órakor megnyitja az ülést.

Műlek Lajos dr.: Az iskolaszék helyettes elnöke, Simay Istvánt, aki a szabadságharcban fegyverrel, később pedig, mint tanító egyaránt a magyarság eszméjét védte, az öreg honvédek országos egyesülete nemrégiben elnökvé választotta. Indítványozza, hogy az iskolaszék üdvözölje ez alkalomból a Karlsbadban időző agg harcost és tanítót. (Általános helyeslés és éljenzés.)

Ezután áttértek a szabadságolásokra. Többek között Záray Odónt, a Weitzer János utcai községi elemi B. fiúiskola igazgatóját egészségi okokból felmentették az adminisztratív teendők alól, s a helyettesítéssel Szilágyi Györgyöt bízták meg.

Csák Cirják minorita rendfőnök a bérmlásra való tekintettel e hó 30-ikára az összes iskoláknak szabad napot kér. Műlek Lajos indítványára úgy határoznak, hogy azoknak, a kiket bérmlálnak a bérmlakozási napra adnak szabad időt, de tanítás azért lesz.

Ezután a vizsgák sorrendjét következőképp állapították meg: a polgári fiúiskolában június 19—15-ig; a polgári leányiskolában 20—23-ig. Az elemi iskolák közül a templom-utcai leányiskolában június 21-től 25-ig; az A) fiúiskolában 23-tól 25-ig; a B) fiúiskolában 22-től 24-ig; a Kossuth utcai fiúiskolában 23-tól 25-ig; a Hasszinger utcai leányiskolában 23-tól 25-ig; a Szent Péter-téri fiúiskola negyedik osztályában június 18-án, a többi osztályokban 24-től 25-ig lesz vizsga. A külvárosi iskolák a következő sorrendben tartják meg a vizsgát: az Erzsébetvárosi leányiskola első osztálya 16-án, a többi osztályok 24. és 25-ikén; az újtelepi leányiskola 23-tól 25-ig; a fiúiskola ugyanekkor; a ségai iskola 18-án, a gáji 14-től 16-ig és végül a tanyai iskola 11-én.

Végül még Műlek Lajos üdvözölte meleg szavakban Intitőrís Kálmánt királyi tanácsossal való kitüntetése alkalmából, amire Intitőrís rövid beszédében megköszönte az ovációt. Ezzel az ülés véget ért.

Jelen voltak Intitőrís Kálmán elnöklete alatt: Almási T. Pál, Abrai Lajos, Bokor Aiajos, Bonts Aurél, Csécsi Imre, Domonkos Lajos, Fetter Géza, Frint Lajos, Millig József, Műlek Lajos dr., Nemera Aladár, Posgay Lajos dr., Reicher Ferenc, Sófai György, Steinhardt Mór dr., Szilágyi György, Vizer Lajos, Zsuránszky S. animir.

Zilahy és a cirkusz.

(A szinügyi-bizottság ülése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 27.

A város szinügyi bizottságának mai ülésén érdekes kanapépör került tárgyalás alá. A nyári muzsa aradi képviselői ütköztek össze a Claire Laforte cirkusz birkozó athlétáival, még pedig föltöbb mulatságos módon. A dolog ott kezdődik, hogy a cirkusz tulajdonosnője nemzetközi birokversenyt rendezett Aradon, a melyre három nagyobb díjat is tűzött ki, és amelyre több külföldi díj-birkózót is meghívott. Ugy számított, hogy a birkózások e hó 26-ikára befejeződnek, tehát csak eddig kért engedélyt a rendőrségtől; mivel nem akarta, hogy esetleg egy olyan napért is megadóztassék, amikor a cirkusz nem játszik, emellett megkérdezte a városnait, hogy mikor tér vissza a szintársulat, mert egy miniszteri rendelet értelmében a város területén sem cirkusznak, sem daltársulatnak nem adható működési engedély, mikor a városban magyar szintársulat játszik. A városnait azt felelték neki, hogy előadásait egész *junius elsejéig* folytathatja, mert Zilahy Gyula a szinügyi bizottsághoz beadott kérvényében kijelentette, hogy addig marad Makón. A cirkusz tehát megkezdte a birkózások bemutatását. Engedélyt napról-napra kért abban a meggyőződésben, hogy a szintársulat csak elsején fog Aradra jönni, addig pedig befejezhetik a birokversenyt. Az athlétákat pedig olyan feltétellel szerződötték erre a versenyre, hogy amennyiben a birkózásokat nem fejeznék be, sem díjra, sem másnemű fizetésre, utiköltségre vagy kárpótlásra nem számíthatnak.

A versenyeket ma akarták befejezni, de mivel több birkózás eldöntetlen maradt, kénytelenek voltak 29-ig további engedélyt kérni. Időközben azonban Zilahy, a kinek társulatát Makón nem támogatták kellőképp, elhatározta, hogy visszatér Aradra és már május 28-án előadást tart. E szándékát Sarlot Domokos főkapitánynak táviratilag be is jelentette. Epen ekkor érkezett azonban a főkapitányhoz a cirkusz kérelme, a működési engedély meghosszabbítása iránt. Miután pedig itt összeütközés támadt Zilahy és a cirkusz érdeke között: Sarlot Domokos áttette az ügyet a szinügyi bizottsághoz, hogy adjon véleményt, vajjon kaphat-e működési engedélyt a cirkusz.

Ebben az ügyben ült össze ma délután hat órakor a szinügyi bizottság.

Urbán Iván főispán megnyitja az ülést, és felolvastatja Angel István dr.-ról azt a kérvényt, amelyet a cirkuszi birkozók nevében Waldapfel Emil adott be, előadván, hogy a birkózásokat két nap múlva befejezik, de ha nem kapnak engedélyt, a hét, messze földről idecsődített athléta a cirkusz vezetésétől nem kap semmit, elesik fáradtságosan megkeresett jutalmától és még elutazni sem tud. Kéri, hogy adják meg az engedélyt, ne vegyék ki a szájkából a kenyeret.

(Levél a főispánhoz.)

Urbán Iván ezután előadja, hogy a főkapitány a szinügyi bizottságtól kér ez ügyben véleményt. Ismerteti a fent elmondott előzményeket. A miniszteri rendelet úgy szól, hogy mikor itt működik a magyar szintársulat, akkor nem lehet engedélyt adni cirkusznak. Ez az engedély azonban régebről keltnék tekintendő, mert habár csak 26-ikáig vették ki, de ezt abban a tudatban tették, hogy a színház elsejéig nem jön vissza. Az athléták kérését jogosultnak tartja. Békés színházi titkár egy igen familiáris hangu levelet intézett hozzá, amit azzal a megjegyzéssel olvas fel, hogy Zilahy nem mert volna ilyen hangot használni, de ezek a szin-

házi titkárok azt hiszik, hogy nekik minden szabad. A levél körülbelül így hangzik: „Méltóságos Uram! Már két ízben értesítettem a főkapitány urat, hogy az előadásokat Aradon 28 án megkezdjük, és hogy a cirkuszt szüntessék be. Amit azonban nem is mertem hinni, a cirkuszt még most, két nappal a megnyitás előtt is működik. Kérem tehát méltóságodat, hogy a cirkuszt haladéktalanul beszüntetni méltóztassék. Aláírva: *Békés*, színjázi titkár.” Erre a magánlevélre ő is magánlevélben válaszolt, tudatva, hogy a cirkusz beszüntetése tulajadja az ő hatáskörét, de neki különben is az a véleménye, hogy elsejéig, ameddig Zilahy maga szabta meg makói vendégszereplése idejét, a cirkuszt nem is lehet betiltani. Felolvastatja Zilahy ilyen értelmű kérvényét, s az erre hozott határozatot.

Avarfy Ferenc azt hiszi, hogy az egész dolog nem tartozik a színügyi bizottság hatáskörébe. Egészen a főkapitány dolga, hogy ad-e engedélyt vagy sem.

Reicher Károly dr. azt hiszi, hogy az egész dologt úgy lehetne legegyszerűbben elintézni, ha visszaadnák a kapitányi hivatalnak az aktákat azzal, hogy saját hatáskörében adjon vagy ne adjon engedélyt, mivel a színügyi bizottságnak nincs kifogása az engedély megadására ellen.

Institóris Kálmán polgármester szerint a miniszteri rendelet kizárja a működési engedély megadását.

Urbán Iván úgy találja, hogy a polgármester rosszul interpretálja a rendeletet, amely azt mondja, hogy abban az időpontban, mikor a társulat már megkezdte szereplését, nem adható engedély. Ez az eset azonban nem áll fenn, s azért, mert Zilahy önként megrövidíti makói tartózkodási idejét, a cirkusz és athleták nem szenvedhetnek kárt.

Angel István dr. előadja, hogy a cirkusz tulajdonosnője megtudakolta, mikor jön vissza a szintársulat. Miután úgy értesült, hogy elsején, nem kért hosszabb engedélyt, mert biztonságban volt, hogy befejezheti a birokversenyt. Napról-napra vették ki az engedélyt, nehogy még távozásuk után is fizetniük kelljen az óriási adót.

Reicher Károly és *Avarfy* Ferenc felszólalása után

Urbán Iván furcsának nevezi, hogy egy ember önkénye dirigálja a városi hatóságokat. A sürgöny, amelylyel Zilahy az előadások megkezdését bejelentette, írásbeli megerősítés nélkül nem is tekinthető hatályosnak, mert hiszen bárki is feladhat a Zilahy nevében ily értelmű táviratot. A bejelentés különben is a színügyi bizottsághoz lett volna intézendő és nem a kapitányi hivatalhoz.

(Öntés a főkapitány)

Tedeschi Viktor: Miután a bizottságnak a bejelentésről a főispán véleménye szerint nincs is hivatalos tudomása, most csak az athleták nevében beadott kérvényt lehetne tárgyalni. Erre nézve azt indítványozza, hogy hatáskör hiánya miatt tegyék át a főkapitányhoz az összes iratokkal együtt, s egyben csatolják tájékoztatóul az iratokhoz Zilahy azon kérvényét, amelyben kijelenti, hogy június elsején tér vissza. Ezek alapján határozzon belátása szerint a főkapitány, de a bizottság ne foglaljon állást ebben az ügyben.

Urbán Iván annak kijelentésével, hogy a lehető legnagyobb tapintatlanságnak tartja Zilahy részéről az ez ügyben tanúsított eljárást, szavazás alá bocsátja *Tedeschi* indítványát, melyet a bizottság egyhangulag el is fogad.

Ezzel az ülés véget ért. Jelen voltak *Urbán* Iván elnöklété alatt: *Angel* István dr., *Avarfy* Ferenc, *Institóris* Kálmán, *Kabdebó* János,

Mandl Vilmos dr., *Reicher* Károly dr., *Tedeschi* Viktor.

Amint éjjel értesülünk, a *Claire Lafort* cirkusz a működési engedélyt megkapta, amennyiben vasárnap, tehát 29-én délután ugyanazon időben tart a *Kossuth szobor javára* előadást, mikor a szintársulat a *Postás fiú* és a *huga* című operettet játsza a színházban.

IRODALOM ES MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: *Vándorlegény*, operette.
Vasárnap: Délután: *Postásfiú és a huga*, bohózat. Este: *Szép Meluzina*, bohózat.
Hétfő: *Szép Meluzina*, bohózat.

* **A nyári szezon megnyitása.** *Zilahy* Gyula színigazgató társulata ma este megérkezett Makórról. Holnap már megnyitnak a nyári színház kapui. Első előadásként a *Vándorlegény* kerül színre. A bájos operette fő szerepeit *Zilahyné*, *Fóthi* Frida, *Polgár*, *Marton* és *Arkossy* játsszák. Vasárnap délután a *Postás fiú* és a *huga* című bohózat, este pedig a *Szép Meluzina* című, szenzációsnak ígérkező, látványos darab kerül színre, itt első ízben.

* **A debreceni színház sorsa.** Debrecenből táviratozzák: Holnapra volt kitűzve a debreceni színház ügyében a közgyűlés döntése; ezt azonban *jövő hó 11-re* halasztották. Ma a tanács és színügyi bizottság közös ülést tartott *Domahidy* főispán elnöklété alatt, melyben elhatározták, hogy 400,000 korona költséggel a színházat *vasszerkezetűvé* alakítják át s ennek munkálataival *Bálint* és *Jámbor* budapesti építőcéget bízták meg. Az értekezleten *Jámbor* Lajos is jelen volt és kimutatta, hogy az átalakítással évi 76000 koronával többet lehet színházjegyekért bevenni. Az anket elhatározta, hogy a mindenkor szinigazgató *évi 30000 koronával fog hozzájárulni az építési költségekhez 15 évig.*

Egy hal-számla a bíróság előtt.

(Bérlő és tulajdonos pöre.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, május 27.

A *Nevezetesebb Jogesetek* be való az az érdekes ügy, a melyben az aradi kir. törvényszék felebbezési tanácsa ma ítéletet hozott. A pör tárgya: hét éven át hetenként két adag halnak ára volt, az eldöntendő kérdés pedig az, megilleti-e a szálló bérbeadóját a szálló bérlőjével szemben, ha azt az elődei szokássá tették, vagy jogában van-e a bérlőnek, mint akárki mástól, a tulajdonostól ennek pénzbeli ellenértékét követelni.

A feelperes *Nagy* Lajos, az aradi *Fehér Kereszt* szálló bérlője volt, az alperes pedig a szálló tulajdonosa, *Schauer* Adámné. A mióta *Nagy* Lajos a *Fehér Kereszt*-et bérlte, minden héten, pénteken, a halak napján két adag halal kedveskedett *Schauer* nének. Ez hét esztendőn át tartott. A mikor a *Fehér Kereszt* bérlését az év elején *Schauer* né nem *Nagy* Lajosnak, hanem *Braun* és *Schuch* cégnek adta ki, a bérlő nem csupán beszüntette a halakat, hanem abban a véleményben, hogy a hetenkint szállított halak ingyen szállítására ő kötelezve nem volt, keresetet indított *Schauer* Adámné ellen a hét éven adott halak áráért.

Az aradi járásbíró az kihallgatások után *Nagy* Lajosnak adott igazat és a szálló tulajdonosát el is marasztalta mintegy 860 korona és a költségek megfizetésére. Az alperes ez ellen felebbezett.

Az aradi kir. törvényszék felebbezési tanácsa ma délelőtt *Kovács* Marcell dr. bíró előadása alapján foglalkozott az ügygyel. A felebbezési tanács megváltoztatta a járásbíró ítéletét s *Nagy* Lajost keresetével elutasította.

A felebbezési tanács azon az állásponton volt, hogy *Nagy* Lajos a bérlői szerződésből kifolyólag kötelezve volt a heti hal adagok szállítására. Ezt erősíti özv. *Pohl* Károlyné válomása, a mely szerint férje, a ki *Nagy* Lajosnak a *Fehér Kereszt* bérlésében elődje volt, szintén szállította hetenként a szálló tulajdonosának a halakat. *Schauer* né javára vette a bíróság azon körülményt is, hogy a hal adagok *Nagy* Lajos könyveiben *Schauer* né terhére elkönyvelve nem lettek.

Miután két különböző ítéletről van szó, *felülvizsgálatnak* van helye, a melylyel *Nagy* Lajos jogi képviselője, *Szalay* Károly dr. élni fog. Ilyenformán a bérlői halak számlája a nagyváradi kir. ítéletábrát is meg fogja járni.

Engedmények a sztrájkoló kőműveseknek.

(Meghíusult békéltetési tárgyalások.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, május 27.

Hosszas fáradozás után ma végre sikerült *Zubor* Andor iparhatósági megbízottnak ülésre hívni össze a sztrájkoló kőművesek és munkaadók békéltetési bizottságát. Délelőtt is, délután is folytak a tárgyalások, az alkudozások.

A sztrájkolók módosított előterjesztést tettek követeléseik tekintetében, de e módosítások oly lényegtelenek voltak, hogy az építőmesterek még mindig lehetetlennek tartják a követelések teljesítését. A munkaadók ennek ellenére is lényeges engedményeket tettek, úgy, hogy már most azt lehetett remélni, hogy megegyezés jő létre. Mikor azonban már egész délelőtt és délután is harmadfél óráig tárgyaltak és mikor a sztrájkolók részéről kiküldött bizottsági tagokat már-már kapacitáltak, azok azzal a meglepő kijelentéssel állottak elő, hogy az ő nézetük ugyan a munkaadók kiküldöttjeinek véleményével nagyjában találkozik, de nekik nincs megbízásuk, hogy társaik nevében bármit is elfogadjanak s nem hiszik, hogy a sztrájkolók beérik a munkaadók engedményeivel.

Ez a kijelentés természetesen azonnal megszakította a tárgyalásokat. A munkaadók azzal a határozott kijelentéssel távoztak, hogy többé nem bocsájtkoznak alkudozásokba a sztrájkolókkal, mert nem hagyhatják magukat az orruknál fogva vezetni.

A sztrájk tehát ma még reménytelenebb állapotba jutott, mint a minőben eddig volt. A munkaadók azt mondják, hogy elmentek a legszélső engedményekig; ezentul nem tárgyalnak többet, még akkor sem, ha a sztrájkolók kiküldöttjei igazolják, hogy megbízásuk van egyezségkötésre.

A mai tárgyalások reggel 9 órától 11-ig és délután 6 órától negyed kilencig tartottak. A délelőtti tárgyaláson, amely ép úgy, mint a délutáni, *Zubor* Andor iparhatósági megbízott elnöklété alatt folyt le, a munkaadók megtették engedményeiket, amelyekről a következő, a város kapitányi hivatala által kiadott értesítés számol be:

Értesítés:

Az aradi kőművesegédek bérmozgalma alkalmából a mai nap délelőtt megtartott nékeltetési tárgyaláson a munkaadók a módosítva előterjesztett pontozatokra a következő választ adták az összes munkaadók nevében:

1. A 10 órai munkaidő szigorúan be fog tartatni.

2. Vidéki munkáknál 20% béremelés adatik. Utiköltség 4 hetenként megtérítetik oda és vissza.

3. Az 1903-beli munkaként a munkákon ki fog függesztetni.

3. Abkord munkák eltöröltetnek.

4. Május elsején munkaszünet lesz.

5. Két éven alóli segédek legkisebb órabére 26 fillér lesz.

7. Az összes többi kőműves segédek, úgy a falazók, vakolók, diszvakolók, elhelyezők, állásosok stb. 32 fillértől felfelé 44 fillérig érdem szerint fognak óránként díjaztatni, mely órabér az első próbanét után érdem szerint állapítatik meg.

8. A munkaadók már ez alkalommal kijelentik, hogy már a munkába lépés első hetében a segédek munkabéreit úgy fogják megállapítani, hogy a segédeknek legfeljebb csak egy negyed része fog a legkisebb 22 filléres órabér mellett alkalmaztatni. A többi háromnegyed része a segédeknek érdem szerinti magasabb órabéreket fog élvezni.

Arad, 1904. május hó 27 én.

A békéltető bizottság üléséből:

Zubor Andor s. k.
elnök.

A délutáni tárgyaláson a munkaadók megvilágították az engedmények minden egyes pontját; a kapacitálások azonban a már fentebb jelzett eredménnyel végződtek: a sztrájkolókat hat békéltető bizottsági tagja kijelentette, hogy nekik nincs megbízásuk az egyezés megkötésére. Ezzel az ülés véget ért és a jelenvolt munkaadók azzal távoztak el, hogy a sztrájkolókkal ezentúl semminemű tárgyalásba bele nem mennek.

HIREK.

Németh püspök Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 27.

Németh József, a csanádi egyházmegye főszenfentelt püspöke, a mint jeleztük, holnap Aradra érkezik, hogy itt négy napon keresztül bérnyálásokat tartson.

A püspök szombaton délután három óra negyven perckor érkezik meg kísérelével Aradra. A pályaudvaron a város nevében *Institúris* Kálmán polgármester, a minorita rendház nevében Csák Cirjék rendfőnök fogadja. A püspök azután a fogadására megjelentekkel együtt a Szentháromság-szobor előtt levő sátorhoz hajt, ott Németh püspök egyházi ornatust vesz föl, s fehér ruhás leányok sorfala között, harangzugás alatt a templomba megy. Ott rövid misét tart, majd a sekrestyébe vonul. A sekrestyében tisztelegnek a püspök előtt az aradi leányiskolák növendékei, a kiknek nevében *Kőműves* Margit polgári leányiskolai növendék beszéddel üdvözlí és csokrot nyújt át neki.

A plébánia hivatal kéri Aradváros katólikus polgárait, hogy a püspök fogadtatására minél nagyobb számmal jelenjenek meg a vasuti állomáson.

A bérnyálások sorrendje, a mint már megírtuk a következő lesz:

Vasárnap bérnyálhatnak a felnőttek, nők és férfiak vegyesen.

Hétfőn az iskolába járó fiugyermekek.

Kedden az iskolába járó leányok.

Szerdán a felnőttek és iskolásgyermekek közül azok, kik az előző napokról visszamaradnak. A bérnyálás mindennap reggel 7 órakor kezdődik.

— **A trónörökös fia.** Konopistból táviratozzák: *Fürstenberg* Zsófia hercegnő, *Ferenc Ferdinánd* trónörökös neje ma Konopistban fiu gyermeket szült. Ugy a hercegnő, mint az újszülött fiu jó érzik magukat. A trónörökösnek ez az első fia, elsőszülött gyermeke tudvalevően leány.

— **A király csapatszemléje.** Bécsből táviratozzák: A király a *brucki* táborban ma megtartotta csapatszemléjét.

— **A májusi ájtatosságok** A minoriták templomában az utolsó napokban tartandó májusi ájtatosságok sorrendje a következő: *Szombaton*, május 28-án esti 6 órakor *Caratelli Ave* Mária-ját éneklük: *Andrényi* Mariska, *Gyurkovics* Marianna, *Heinrich* Ilonka, *Korbuly* Gizella, *Korbuly* Ilonka, *Leitner* Berta, *Ortutay* Margit, *Rihmer* Sarolta, *Sztojka* Annuska, *Weichart* Auróra; orgonán kíséri *Müttermüller* József tanár *Bethhoven*: *Ave* Mária (kettős), éneklük *Korbuly* Gizella és *Weichart* Auróra, az énekhez tartozó hegedűkíséretet *Unger* Mór és *Robitsek* Samu játsszák. **Vasárnap**, május hó 29-én esti 6 órakor „Óségi magyar Mária-ének”: éneklük a műkedvelői templomi énekkar; karmester: *Sperber* Frigyes zenetanár. *Grünzweig*: *Ave* Mária (kettős), éneklük: *Korbuly* Gizella és *Weichart* Auróra. **Hétfőn**, május 30-án éneklük *Korbuly* Gizella, orgonán kíséri *Szathmáry* Anta k. a. D. *Radány* Dzsóné urnő, orgonán kíséri *Zoitay* Mátyas. **Kedden**, május hó 31-én éneklük a műkedvelők templomi női énekkara, *Sperber* Frigyes tanár vezetése és *Steinitzer* Jény k. a. és *Szathmáry* Anta k. a. orgonakísérete mellett.

— **A török nagykövet a bolgár fejedelemtől.** *Roznyó*ról táviratozzák: *Mumir* basa, párisi török-nagykövet *Murányba* ment, a hol *Ferdinánd* fejedelem hadsegéde várta. A murányi kastélyban a fejedelem több óra hosszat tárgyalt a nagykövettel, a ki ma Budapestre utazott, hogy onnét *Konstantinápolyba* menjen.

— **A juniusi sorozások.** Még csak néhány nap választ el bennünket az 1904. évi sorozásoktól. Most némi változtatást tettek a sorozások rendjén: az idegen létőségüket ugyanis nem 16-án, hanem 15-én sorozzák, 18-án jön a sorozás alá az első, 14-én a második és 15-én a harmadik korosztályt, a kikkel együtt az idegeneket is asszentálják.

— **Eltérés a két delegáció között.** Fővárosi tudósítónk táviratozza: A magyar és osztrák delegációk határozatai között bizonyos eltérés konstatalható, a melyek előreláthatóan üzenetváltást fognak maguk után vonni a két delegáció között. Az osztrák delegáció a haditengerészet fejlesztésére az 1904. és 1905. évekre szükséges hitelt együttesen, a magyar delegáció pedig a két évre külön-külön szavazta meg. A magyar delegáció tengerészeti albizottsága ezt az ellenőrzés okából tartotta szükségesnek. Ha ezt a magyar delegáció plénuma is jóváhagyja, a két delegáció között a fenforgó eltérések miatt üzenetváltás lesz.

— **Bécsi oláh diákok tüntetése.** Bécsből táviratozzák: Az osztrák egyetemek román ifjúsága a *kutnai* kolostorban nagy ünnepélyre készül: a kolostor alapítója, *Nagy István* oláh fejedelem születésének négyszázadik évfordulójára. Az osztrák kormány az ünnepély megtartását megengedte, de a magyar kormány a magyar egyetemek román hallgatóinak az erősen

magyarelles színezetű ünnepélyen való részvételt megtiltotta. A tilalom ellen a bécsi oláh egyetemi hallgatók ma izgatott lefolyású tiltakozó gyűlést tartottak.

— **A tüdővészellenes kongresszus.** Kopenhágából táviratozzák: A nemzetközi kongresszus tagjainak tiszteletére tegnap este a tanácsházban ismerkedési estély volt, melyen a kopenhágai főpolgármester üdvözölte a megjelenteket. *Bruardel* párisi tanár a kongresszus résztvevőinek nevében köszönte meg az üdvözlést.

A kongresszus tegnapi ülésén nagy vitát kellett a tüdővész terjedésének és keletkezésének kérdése. Eddig ugyanis az volt az általános hit, hogy a tüdővész bacillusai belehelés útján kerülnek az ember szervezetébe és hogy az utca felkavart pora, a melybe a bacillusok elvegyülnek, belehelve terjesztik az átkos betegséget. Ezzel a nézettel szemben vette fel Kopenhágában a harcot az új elv első hirdetőjének, *Behringnek* követője, *Volland* dr. udvari tanácsos, a ki legutóbb egy német szaklapban megjelent cikkében, most pedig a kongresszuson a gyermekkorú tartja a legfogékonyabbnak. Azt mondta, hogy például a porban, a földön játszó gyermekek kepeire rá tapadnak az ott lévő bacillusok, a gyermek a másik percben szájához veszi kezét és így kerülnek be a baj csirái a gyöngö testbe. Ezért a következőket tartja szükségesnek:

A gyermekeknek ne engedjék meg, hogy a földön csuszszanak. A gyermeket a járástanulásnál kezénél fogva kell vezetni, vagy járószallaggal. Ha a gyermek ilyenkor elesik, kezéről a port le kell törölni. A gyermekápolónőket ez irányban szigoruan ki kell oktatni.

A gyermeknevelés úgy történjék, hogy a gyermek már nagyon korán megtanulja azt, hogy a kezén lévő szenny mennyire veszedelmes.

Volland a gyermekek skrofulózisát piszokbetegségnek tartja, a mely tüdővészszé alakulhat át, ha a gyermek kezén lévő piszok a többi között a tüdővész mérgét is tartalmazza. *Volland*, a ki Svájc leghíresebb gyógyintézetének, a *davosinak* vezető orvosa, ez előadásban a tüdővész örökleténységét is kétségbe vonta. A kérdéshez *Brouardel* párisi orvostanár és *Leyden* is hozzászóltak és sok tekintetben helyeselték az előadó fejtegetéseit, de a tüdővész örökleténységét feltétlenül fenntartják.

— **Liberalizmus Oroszországban.** Pétervárról hivatalos táviratban jelentik: A belügyminiszter a birodalmi tanácsban ama törvény megszüntetését indítványozta, mely a zsidóknak megtelepedését és tartózkodását a határtól számított ötven versznyi területen eltiltja. — Csak nem a japáni tanuságok terjesztik a fehér cár birodalmában a világosságot?

— **Merénylet egy érsek ellen.** *Berlinből* táviratozzák: A *Berliner Tagblatt* jelenti *brisaugai* Freiburgból: dr. *Rieger* pfordsheimi pap *Mörber* freiburgi érsekre ráldott. A revolverlövés nem talált. *Rieger* tettét üldözési tébolyban követte el.

— **A Cunard Line tarifái.** *Livorpoolból* táviratozzák: Helybelli hajózási körökben az hírlík, hogy a *Cunard Line* nem hajlandó követni a kontinens konkurens társulatait atlanti-océáni tarifájuk jelentékeny leszállításában, mert a társaságnak a magyar kormányval kötött szerződése bizonyos kedvezményt biztosít. Különben valószínű, hogy a többi társula: előbb-utóbb a maga érdekében ismét felemeli a rendkívüli tarifát.

— **A schwerini titok.** Adtunk hírt arról, hogy *Pál Frigyes* schwerini herceg igen titokzatos körülmények közt halt meg *Schwerinben*. *Berlinből* erre a szenzációs halálesetre vonatkozóan ezeket jelentik: *Schwerinben* igen nagy az izgatottság. Senki sem hiszi, hogy a herceg szívbajban halt meg. Most már kiderült az is, hogy nincs orvosi vélemény sem és azt hiszik, hogy nem is gyógykezelték a beteget. Csodálkoznak azon, hogy hivatalos jelentéseket egyáltalában nem adnak ki. Azt kérdezik, ki volt a haldok-

lő mellett? Hívtak-e orvost hozzá? Külső sérüléseket megállapították-e? Választ ezekre a kérdésekre senki sem kap. Német lapok pedig a herceg haláláról ezeket írják: A huszonnégy éves herceg az elmúlt csütörtök este barátait egy kis ünnepségre hívta meg. Másnap reggel halva találták. Az államminiszterium közlése, hogy a halált egy testgyakorlat közben bekövetkezett szerencsétlenség okozta. A herceg ugyanis lefekvés előtt mindig testedző gyakorlatokat végzett. Ezt a jelentést a boncolás is igazolta, de ellentmond az első közlésnek, a mely a herceg halálát szivbajra vezeti vissza és a haláleset annál titokzatosabb.

— Csábítás kivándorlásra. Lippáról írja tudósítónk: Néhány hét óta városunkban valóságos amerikai láz dühöng. Amerre jár az ember, mindenütt kivándorlásról folyik a szó. Ez is, az is kivándorolni készül; hárman már uton is vannak; többen benyújtják kérvényüket utlevél végett. Főképp az iparososztály készül elhagyni a községet s ma holnap nem lesz egy szabónk sem. E hirtelen támadt kivándorlási vágyak nem az ipar pangása az oka, mert hát Lippán megkeresi a szorgalmas munkás elég szépen a kenyerét, inkább annak tulajdonítható, hogy egy Amerikából hazatért ember tartózkodik jelenleg Lippán, ki valóságos eldorádót fest az ottani viszonyokról.

— Becsapott aradi szőlősgazdák. Grósz Mihály m. gyarádi lakos, a ki már ezelőtt is szép multra nézhetett vissza az okirathamisítások, lopások és sikkasztások terén, szellemes módját találta ki a pénzszerzésnek. Levéllel állított be egy csomó hegyaljai szőlőbirtokoshoz, amely levélben a vincellér a tavaszi szőlőmurkálathoz pénzt kért az illetőktől. A pénzt felvette, elküldte és a levelet, a mely természetesen hamisítvány volt, ott hagyta a szőlőbirtokosoknál. Ilyen módon becsapta Sármezey Akost, Szalay Károlyt, a minoritákat, Mihálik Józsefet és még két három hiszékeny embert, míg végre Brunhuber József rajtakapta a csaláson és feljelentést tett ellen. A rendőrség letartóztatta a szélhámost.

— Monna Vanna, vagy: Mi van a köpenyeg alatt? Bihar községbe szintársulat érkezett a napokban s nagyban készült az első előadásra, amelyre a társulat elmesés hőszerelemese hívta meg a közönséget. A szenillás ember úgy pótolta a színlapot, hogy dobot akasztott a nyakába s végigjárva az utcákat, folytonos tram-tra-tram-tázások között kihirdette, hogy „Ma este adatik görögüzzel, énekkel és táncal Monna Vanna vagy Mi van a köpenyeg alatt?” című szenzációs dráma. Az élő hirdetés oszlop este Prinvallezit alakította. A közönség pedig nagy számmal ment el a színhelyre megtapasztalni, hogy mi van a köpenyeg alatt.

— A vigyázatlanság áldozata. Nagy Jánosné góji lakos tegnap délután két hónapos gyermekét magával vitte, mikor kiment a külhatár szélén levő földjére dolgozni. A pólyás babát letette a földre. A gyermek hangosan sirt, amit a közelben lakó Kotrocó Józsefné meghallva, felajánlotta a dolgozó anyának, hogy beviszi magával a gyereket a szobába. Ez meg is történt. Egy óra múltán az asszony bevégezte munkáját és gyermeke után ment. Legnagyobb rémületére a kis babát úgy találta, amint arccal a pólyának fordulva feküdt. Rosszat sejtve, fel akarta venni a gyermeket, de mikor hozzányúlt, érezte, hogy a kis test egészen merev. Az ártatlan jószág megfulladt. Az esetről jelentést tettek Bámer István helyettes kapitánynak, a ki Hecht Arnold dr. kíséretében meg is jelent a helyszínén. Az orvosi vizsgálat konstatálta, hogy a halál tényleg fulladás folytán következett be; a vizsgálat alapján az ügyészség engedélyt adott, hogy a holttestet boncolás

nélkül eltemethessék. Az anya ellen megindították gondatlanságból okozott emberölés miatt a büntügyi eljárást.

— A Marospart rendezése. Lippai levelezőnk jelenti: A folyamernökség a part rendezést Lippa belterületén nagy stílusban végzi. A vas-hidtól felfelé mintegy kilométernyi hosszúságban, egyenesvonalú kövezett partot létesít, mely által a község közel tízenkét hold területet nyer. E területet a község, a közöshajnak megfelelően, park létesítésére szánta. Egyébként ajánlatot is kapott a község ezen jelenleg még vízmedencét képező terület eladására egy idegen mérnöktől a ki titokban tartja, minő tervei vannak a földvásárlással kapcsolatban.

— Kis Ernő huszárja. Megemlékeztünk arról az érdekes kérvényről, melyet Torontálvármegye törvényhatóságához egy veterán 48-as honvéd, a 104 éves Veress Márton, Kiss Ernő tábornok huszárja intézett, a ki végső napjaira kéri ki a vármegye segítségét. A kérvény szó szerinti szövege a következő:

Tekintetes törvényhatóság! Száznegy esztendő vagyok, munkára tehetetlen és oly szegény, hogy még azt a néhány falatot is, amelyre végnapjaimban szükségem van, nem tudom előteremteni. Amidőn nemzetünk martírjait Aradon kivégezték, dicső generálisunk: Kiss Ernő is ott vesztvén a verpadon, én voltam az, aki életemet kockáztatva, huszárjával öjnek idején U Aradról bementünk a várba, ott holttestét fölkerestük, szétromcsolt fejét kendőmmel összekötve, azt kocsihoz helyezvén, a drága holttestet holmikkal letakarva, a temetőbe vittük és a már addig megáztatott sírba ideiglenesen eltemettük. Ha már úgy elnyújtotta a jó Isten életem fonálát, esedezem, kegyeskedjenek könyörülettel lenni irántam és figyelembe véve a nemzet egyik vértanúja iránt tett önfeláldozó cselekményemet, könyörgöm, hogy némi segélyben részesíteni kegyeskedjék, hogy életem utolsó napjait ne legyek kénytelen nélkülözésekben eltölteni: Bocsáron, 1904. május hó 10-én. A tekintetes törvényhatósági bizottságnak alázatos szolgálója Veress Márton bocsári lakos.

Az érdekes kérvényt a minap tárgyalta a vármegye állandó választmánya s méltányolta is, amennyiben 200 korona segély megadását javasolta a közgyűlésnek.

— Claire Laforte a Kossuth-szobor javára. A Claire Laforte cirkusz vasárnap délután az aradi Kossuth szobor javára előadást rendez, a melyen az összes attrakciókat bemutatja. Waldopfer Emil, az aradi illetőségű athléta, Sándorfyval birkózóakadémiát fog bemutatni, az egyes fogásokról magyarázatot adva. Mindenesetre cicsérendő dolog, hogy a cirkusz idegen tulajdonosnője ilyen hazafias célokra is gondol.

— Letartóztatott sztrájkolók. Fővárosi tudósítónk táviratozza: A Thék-gyári sztrájkból kifolyólag magánosok elleni erőszak vétsége miatt letartóztatták Nemes József, Becs József, Ferenczi András és Szuk Sándor asztalos segédek, akik dolgozó társaikat fenyegetésekkel és erőszakoskodásokkal a munka abbanhagyására akarták bírni. A megfélemlítés annyira ment, hogy már hír szerint tegnap reggel a sztrájkolók megakarták ostromolni a gyárat, úgy, hogy a rendőrség messzemenő óvintézkedéseket tett.

— Szegedi kortesnőta. Szegeden választás készül s a kortesok jelöltjük érdekében óriási agitációt fejtenek ki. Már a választási listát is megszólták s valamelyik buzgó kortes a következő rigmuso katfaragta:

Polgártárs, polgártárs most ide hallgasson,
És az urnánál majd Bánffyra szavazzon.
Jaj, jaj, jaj, jaj! Ne tegye bele,
Ha nincs rajta a Bánffy neve.

— Berlinben elfogott magyar váltóhamisító. Berlinből táviratozzák, hogy az ottani rendőrség letartóztatta Vojnics-Hajdu Jakab magyarországi sertésnagykereskedőt, aki huszezer korona összegű hamisított váltót hozott forgalomba, azután megszökött.

— Térkép a hadsereg-elhelyezéséről. A cs. és kir. hadsereg, a magyar honvédség és csendőrség összes csapatainak számát és elhelyezését feltűntető nagy térkép, mely az 1904—1906. évekre érvényes, ma jelent meg. A csinos kiállítású és tiszta nyomású térkép, a mely bármely csapatot elhelyezéséről gyors és hiteles felvilágosítást nyújt, nélkülözhetetlen nem csak a katonai, de a polgári hatóságoknak és hivataloknak is. A térképet a Freytag G. és Berndt bécsi cég (Wien VII. 1.) adta ki; ára 2 korona 40 fillér.

— Sztrájk egy kőszénbányában. Sásdról táviratozzák: Az Engl Adolf fiaik cég tulajdonát képező komlói kőszénbányákban az összes munkások, számszerint 450-on sztrájkba állottak. zavargás eddig nem fordult elő.

— Nem sikerült kasszafurás. Fővárosi tudósítónk írja: Az éjszaka a Deutsch és Rosenzweig budapesti nagykereskedő cég sas utca 5. száma üzletében kasszafurók jártak. Az üzletnek utcai redőnyét tolvajkulcsokkal felnyitották és így hatoltak be az irodahelyiségbe, ahol a vaspénzszekrény külső oldalát megfúrták. A kifurt részeket leszakították, azután a kassa belső falánál a kifurásához fogtak. Néhány lyukat sikerült is fúrniok, de valószerű, hogy megzavarhatták a kasszafurókat, mert abbahagyták a munkát és nem is loptak el semmit. A kasszában amugy is kevés aprópénz volt, azonkívül üzleti könyvek, iratok és váltók. A furás kezdő betörőkre vall.

— Jótékonyosság. A Bing Ede ravatalára szánt koszoru megváltására Assael József és neje 50 koronát adományoztak az aradi zsidó hitközség selymőzők háza-alapjára, Bing Vilmos husz koronát az izr. jótékony egyesületnek és husz koronát az izr. jótékony négyesületnek; Tolnai János dr. és neje husz koronát az aradi Chevra Kadisanak.

— Naponta fokozódik a helybeli és vidéki közönség bizalma, elismerése és érdeklődése Porter Vilmosnak Aradon a Szabadságtéren levő áruházával szemben. De rá is szolgál a közönség meleg pártfogására ez a minden ízében szolid vállalat, mely páratlan lelkiismeretességgel óvja és őrzi a vevő közönségnek érdekeit. Ott sok minden egyében kívül férfi és női divat cikkek napernyők, kötények, fehérneműek, kalapok, stb. a legnagyobb választékban kaphatók.

— Parketta tükörfényes lesz Vojtek és Weisz-féle parkett-viasz használatától. 1 doboz 1 korona. 44

A török összeesküvés titkaiból.

(Az összeesküvők feje Budapesten.)

Arad, május 27

A török összeesküvők egyike, Dzsellal Eddin pasa, a kinek nagy része volt abban a veszedelmes összeesküvésben, mely a szultán élete ellen irányult, ez idő szerint Budapesten tartózkodik. Tőlünk Párisba megy, hol az új törökök ligájával s az örmény forradalmárokkal lesz találkozója. Egy fővárosi hírlapíró az összeesküvők fejével nagyérdékű beszélgetést folytatott, melyet így ír meg:

Arra a kérésre, hogy beszéljen az összeesküvésről, a pasa ezt mondotta:

— Látom a „Figaro”-ból, amelyet Belgrádban vásároltam, hogy az európai sajtó már értesült az összeesküvésről, de arról fogalma sincs, úgy látszik, hogy milyen nagyszabású, jól szervezett konspiráció volt az. Hajszálon mult, hogy a szultán s néhány konclé most már halott legyen. Még mindig remélem azonban, hogy ez be fog következni.

— Mi volt az oka az összeesküvésnek? — kérdeztem.

— Erről hosszasan kellene beszélnem. Napok kellene, hogy kimerítőn elmondhassam. Egyet s mást különben valószínűleg tudnak is önök arról a ferrangásról, mely a török birodalmat iszonyu következményekkel fenyegeti. Tudom, hogy az önök monarchiájának hivatalos körei meglehetősen jól vannak értesülve a belső villongásokról.

Itt megemlítettem Goluchovszki minap elmondott expozéját, melyet röviden vázoltam. A pasa szomorúan intett.

— Mit érünk vele? Nem először hallunk efélett, de üresnek tartjuk otthon a fenyegető-

zést. Sokkal jelentősebb körülmények követelik a reformok megvalósítását, mint az önk ügyminiszterének az intő szózata. Inkább kell nekünk a belső bajoktól tartani.

— A mostani konspirációnak mi a közvetlen oka?

— Elmondom elejétől. Atyám, aki földhözragadt szegény hamál (teherhordó) gyermeke volt, már gyermekkorában a szultán udvarába került. *Abdul Hamid* az utcán meglátta s megtetszett neki a szép, kedves fiú. Maga mellé vette s atyám évtizedekig hűséggel szolgálta őt. A szultán anyira szerette, hogy megtette pasának, majd őt bizta meg a személye biztonságáról gondoskodó titkos rendőrség vezetésével. Atyámat sokan irigyelték s még többen gyűlölték szigorúsága miatt. Konstantinápolyban nem a bűnösök üldözése, a közbiztosság fenntartása a rendőrség dolga, hanem a politikai kémkedés, összeesküvések mesterséges gyártása, fölfedezése. Ezzel hizelegni akarnak a szultánnak, akit a sok „összeesküvés” idegessé, félig elmebeteggá tett, úgy hogy üldözési mániában szenved. Így volt ez, míg atyám az rendőrség főnöke nem lett s így van ismét azóta, hogy elvesztette állását. Atyám a kellő határig megtörte a spiclik hatalmát. Egyik erélyes tette volt atyámnak, hogy bezáratta a „Palais de Crystal”-t, amely vezedelmes játékbarlang. Tömeges előkelő török ifjú ment ott tönkre s lett öngyilkossá. Azután hazudozással kivitték a szultánál, hogy száműzze atyámat, ami nagy feltűnést keltet. A szultán azonban nem tudott meglenni nélküle s visszahívta. Talán most is a Yildiz-kioszkban élne, ha *Fehim* pasa ki nem intrikálja. Pedig *Fehim* az igazi veszedelem *Abdul Hamidra*, nem az én atyám. De nagy oka van, hogy atyámra haragudjak. Kaptak önk jelentést néhány hónappal ezelőtt török rendjelszedelgésekről?

— Ugy emlékszem, igen.

— Nos tehát, — folytatta *Dzsella Eddin* — a rendjelszalók feje, *Tahir* bej, sógora *Fehim* pasának. *Tahir* a török udvari újságnak, a „*Servet*”-nek szerkesztő-kiadója volt s az én apám leplezte le. Az egykori írónak, mikor író lett, zsarolt mindenfelé és külföldre hamis rendjelszalókat adott el hamis diplomákkal. Még az *Oznanje*-rend nagyszalagját is árusították két-háromszáz forintért. Ugyanannyiba került a legnagyobb női rendjel, a *Sefakat*, amelyet „szívességéből” két magyar származású orfeoművészes nő is megkapott. A rendjellel szedelgők a múlt évben közel félmillió frankot kerestek. Miután atyám kiderítette a gazságokat, *Resid* pasa elnöklésével részletes vizsgálat indult meg s *Tahir* bejen kívül több nagyrangú hivatalnokot is letartóztattak. A bejt a tulajdonában levő hotel-kaszinóban, a kies fekvésű *Halki*-szigeten fogta el atyám, mikor ott legjavában dözsölt. A legfelső török bíróság, a sztambul-i főlebbeszési törvényszék tízevi börtönre ítélte a gazembereket. Ezért gyűlölték atyámat. *Fehim*, aki két évvel ezelőtt egyszerű rendőrügynök volt s atyám jóvoltából lett pasa és *Pera* rendőrfőnöke, el tudta hitetni a szultánnal, hogy apám egy török herceggel együtt összeesküdött a szultán éllete ellen. Több se kellett az örökké remegő nagyurnak, kiadta a parancsot, hogy atyámat vessék börtönbe. De szerencsére értesítettek erről az apámat, akinek sikerült megmenekülnie. *Pierre Loti*, a híres francia író és tengerészkapitány hajóján menekült meg. Szökése annak idején nagy szenzációt keltett Európában s *Loti*-t azzal vádolták, hogy a francia tengerészeti minisztérium beleegyezésével sértette meg a nemzetközi jogot. Atyám titkárával együtt Párisba menekült. Ezek után kezdődött az összeesküvés, amelynek rémségeit annyiszor festették falra *Abdul Hamid* előtt. Apámnak sok tisztelője, barátja van, akik felháborodtak a történeten. Miután látták, hogy másképpen nem változnak meg a viszonyok, döntő lépésre szánták el magukat: elhatározták, hogy elteszik láb alól a szultánt, *Fehim* pasát s még néhány emberét, akik egész török titkos rendőrséget terrorizáltak. Az összeesküvés feje eleinte *Kemal* pasa volt, a szultán veje. *Kemal* fia a „*plevnai oroszlan*”-nak, a dicső emlékü *Oznan Ghazi* pasának. Kész tervvel jöttek hozzám s én készséggel álltam élükre. Biztos sikerre számítottunk, a talaj 1893. az örménykérdés fölvetődése óta jól elkészült számunkra, a krétai s egyéb azóta történt események szintén kedveztek tervünknek.

Hiveink számát, biztosra vettük, óriási mér-

tékben szaporítja a hivatalnoki kar. Az összes hivatalnokok meggyűlölték a szultánt, aki a maga hasznát nézve, elrendelte, hogy fizetésükből több hónapra visszamenőleg tizenöt-huszonöt százalékat vonjanak le. Pedig külfömben is hónapokig nem kapnak fizetést. Azt hittük, hogy egy hónap múlva más ül Törökország trónusán, nem *Abdul Hamid*. Fájdalom, csalódtunk.

— Hogyan fedezték föl az összeesküvést?

— Atyám egyik hálátlan volt protezséje nyomozta ki: *Femi* pasa, aki utóda lett a titkos rendőrség vezetésében. Nagy összegért hozzájutott egy bizalmas irathoz, amelyet *Kemal* pasa küldött nekem. Észrevettem a borítékon, hogy valaki felbontotta s nyomban rosszat sejtettem. Óvatosan elhagytam Konstantinápolyt, miután *Kemal* pasát értesítettem. Sajnos ezt a leveletem elfogták s bár a titkos irast, amelylyel szerkesztve volt, nem tudták megfejteni, letartóztatták *Kemal*-t.

— Hogyan jutott idáig?

— Áruhában értem el a határt, miután egyik hívem elfogatta magát helyettem, hogy én egerutat nyerhessek. Szerbiába értem minden baj nélkül s most már itt biztonságban érzem magamat.

— Meddig marad itt?

— Sietnem kell. Az éjjel egy óraker induló keleti expressz-szel megyek tovább Párisba, ahol már várnak az újtörök liga tagjai s az örmény forradalmárok.

A pasa erre be is csöngette a főpincért s kifizette a szoba árát. Együtt hagytuk el a szállót, miközben még ezt mondotta *Dzsella Eddin*:

— Ismerem az önk történelmét, s az önk szabadságharca jut most az eszembe. Irja meg, hogy a török nép ezuttal szintén szent szabadságharcot folytat. Adja Isten, hogy a nyílt kitérés minél előbb bekövetkezhessek. Kérem, ne hiányoznak a hivatalos információknak, amelyekkel valószínűleg most is el fogják áraztatni a külföldet, h nem kísérik rokonérzessel nehéz küzdelmünket.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ *A Taub és Neuman* cég. Az aradi kir. törvényszék előtt legutóbb *junius 18* ára tüzték ki a főtárgyalást a csődbe jutott *Taub és Neuman* cég bűnpörében, a melyben, a mint ismeretes, *Schwemmer* Adolf, az aradi üzletbukások ismert hiénája van erősen érdekelve. A tárgyalást már több ízben tüzték ki; utoljára azért halasztották el, mert a főtárgyalás a vasúti sztrájk napjaira esett, s a miatt a vádlottak nem jelenhettek meg.

§ *Halálra ítélt gyilkos*. Zágrábból táviratozák: *Vuk* Jánost, aki a *Mitrovica* melletti *Biszekben* *Mlinarits* Ferencet meggyilkolta, a bíróság kötetlenségi halálra ítélte. *Mlinarits* feleségét, aki felbujtó és *Vuknak* szeretője volt, 15 évi súlyos börtönre ítélték.

NAPIREND.

Május 28. Szombat. Róm. kath. naptár: Emil vértanú. — Protestáns naptár: Emil vértanú. — Izraelita naptár: Sabbat, Nosza. — Görög-keleti naptár (május 15.): Pakóm. — A nap két 3 óra 55 perckor, nyugszik 7 óra 28 perckor.

Kölesy-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Breklyemuseum helyisége mellett fülesterem.

Időjelzés. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Meleg, nyugaton elvélve csapadék, zivatarok. Május 28. Az aradi sakk-kör közgyűlése este 8 $\frac{1}{2}$ óraker.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 27.

Állandóan száraz az időjárás, kilátás sincs esőre, pedig e nélkül megsemmisül az egész termés.

Gazdáink kétségbeesése igazolt, bárha az alacsony kalászok mellett is elérhetjük a közepes eredményt, ha az idő kedvező.

Béhozatol igen csekély, alig 500 mm. buza és 300 mm. tengeri, mely élénk vételkedv mellett került forgalomba.

Kerti veteményeink is szenvednek, gyümölcsstermésünk nagy része pedig elszáradt, vagy a hernyók martaléka lett.

Mai gabona-árak: Az árak, 50 kilogramm súlyegységet véve alapszámításnak, korona értékben:

Buza I-ső minőségű 7.90—8.10.

Buza közép 7.60—7.80.

Tengeri 5.00—5.05.

Rozs névleges jegyzés 5.80—6.00.

Arpa névleges jegyzés 5.30—5.40.

Zab névleges jegyzés 5.20—5.30.

Írányzat tartós szilárd.

— **Fizetéseketelenség.** A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetéseketelenségekről tesz jelentést: *Herczog Pál Besztercebánya*. — *Ozv. Tóth Mihályné szabócég, Arad*. — *Csiba István, Selmecebánya*. — *Sommer Sándor, Monor*. — *Blau Arnold, Budapest*. — *Varga és Lakatos, keresk. cég, H.-M.-Vásárhely*. — *Klein Adolf, Sarajevo*. — *Weinwurm Jakab, Bécs*. — *Höser Nátán, Radautz*. — *Apollonio G. és társa, gyarmataru-cég, Triest*. — *Königsberg Zsigmond, Stryj*.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, május 27.

Delitőzsde. Buzakinálát mérsékelt, vételkedv tartózkodó. Szilárd írányzat mellett 22,000 métermázsa került forgalomba kezdetben 25, a zárlatnál 15 fillérrel drágább áron. Egyéb gabonanemek közül rozs, zab és tengeri 5—10 fillérrel drágább. Időjárás szép.

Estitőzsde. Berlin $\frac{1}{4}$ magasabb.

Zárlat 12 óraker:

Buza májusra	9.20—9.21
Buza októberre	7.—7.01
Rozs októberre	5.86—5.87
Zab májusra	5.87—5.88
Zab októberre	5.34—5.35
Tengeri májusra	5.34—5.35
Tengeri júliusra	10.90—11.—
Repce augusztusra	10.90—11.—

Zárlat 5 óraker:

Buza májusra	9.19—9.20
Buza októberre	7.—7.01
Rozs októberre	5.85—5.86
Zab májusra	5.85—5.86
Zab októberre	5.34—5.35
Tengeri májusra	5.34—5.35
Tengeri júliusra	10.90—11.—
Repce augusztusra	10.90—11.—

Zárul 5 óraker:

Osztrák hitelrészvény	641.25
Magyar hitelrészvény	748.75
Leszámitolóbank részvény	452.—
Rima-Murányi vasmű részvény	488.—
Osztrák-magyar államvasutai részvény	634.25
Közuti vasut	575.—
Városi villamos vasut részvény	329.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Május 27. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli sulyban — fillérig; öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 119—121 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogramm terjedő sulyban 120—121 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogramm terjedő sulyban 120—121 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban 118—119 fillérig; közép páronként 240—260 kilogramm terjedő sulyban 117—118 fillérig; könnyű páronként 240 kilogramm terjedő sulyban 116—117 fillérig.

Sertéselészám: Május 24. napján volt készlet 32,725 darab, május 25. napján felhajtott 1009 darab, május 25. napján elszállított 774 darab, május 26. napján maradt készlet 32,980 darab.

A hírtől sertésüzlet irányzata: Változatlan.

IDEGENEK ARADON.

— Május 27. —

Fehér Kereszt szálloda. *Kremer Vilmos* utazó Bécs. — *Rosenberg Marcel* utazó Szeged. — *Grünfeld Adolf* utazó Bécs. — *Scheritz Emil* kereskedő *Detta*. — *Kovacsics Antal* főhadnagy. — *Ruhman Adolf* utazó Hamburg. — *Goldberger Nándor* utazó Budapest. — *Brener Adolf dr.* ezredorvos Bécs. — *Muróty Frigyes* őrnagy Nagyvárad. — *Steiner Hugó* utazó Budapest. — *Schwarcz Rezső* utazó Budapest. — *Pick József* utazó Szeged. — *Schwarcz Béla* utazó Budapest. — *Deák Albertné* utazó Budapest. — *Katinka Miklós* hadnagy Lemberg. — *Niedlits Száva* utazó Bécs. — *Lisaner Adolf* utazó Bécs.

Bérmálási Ajándékul

legalkalmasabbak az ifjuság számára készült **Hock János-féle**

bérma-imakönyvek,

melyek nálam különféle izléses kötésekben kaphatók. Azonkívül nagy választékban raktáron vannak egyéb, az ifjuság részére irt imakönyvek. Továbbá felnőttek számára a **Hock, Albach, Orczy Thekla, Zádori, Tárkányi, Munkay, Sujánszky-féle** stb. imakönyvek a legizlésesebb, legszebb csont- és bőrkötésekben, óriási választékban.

Meglepő olcsó árak!

Vizsgalapot ára százanként 1 kor.

Egyben ajánlom

80,000 kötetes

kölcsönkönyvtáramat,

melyben az összes újdonságok azonnal kaphatók. Magyar, német, francia és angol irodalom. Havi kölcsöndíj 1 kor. 20 fill., vagy kötetenként 8 fillér.

Pontos kiszolgálás vidékre is.

A könyvek újak és tiszták.

Uj magyar, német, francia és angol jegyzékekkel készséggel szolgálunk vidékre bérmentve. Legújabbak érkeztek: Eötvös Károly: A nagy per, mely ezer éve folyik. Eötvös Károly: A nazarenusok. Beksics: Kódos problémák, Edmond Rostand: A napkeleti király kisasszony. Ferenczy Ferenc: Flirt, Tömörkényi István: Gerendás szobákból, Dénes: Nemes Károly pályafutása, Herczeg: Kéz kezét mos, Verne: A két Kip-testvér, Szikra: A fölfelé züllők, Kenedi: Lőporfüst, Zobelitz: Krach, Anny Wothe: Verfehmt Zobelitz: Gräfin Langeweile, Viebig: Das schlafende Heer, Tinayre: Das Haus der Sünde, Mattasich: Memoiren aus den letzten Jahren, Budde L: An stillen Wassern, Bilse: Aus einer kleinen Garnison, Zobelitz: Der goldene Käfig. Valdagne: Vicaisens Beichte. Georgy: Gross Berlin, Frau Schlitze. Rose: Kerlichens Flitterwochen. Eschtruth: Jedem das Seine. Birkenfeld: Der Oger, Mann Thomas: Buddenbrook (Verfall einer Familie). Willy: Un vilain monsieur. Saussay: Chairs epanouies stb.

30,000 kötetes

zenemű-kölcsöntár,

melyben minden új zenemű azonnal kivehető. 259 oldalas zenekölcsöntári jegyzék. Vidéki bérlők is a legelőzékenyebb kiszolgálásban részesülnek. Kölcsöndíj a zenekölcsöntárban havi 1 K. 40 f., vagy hangjegyként 14 fillér.

Kiváló miniszelettel:

104

Kerpel Izsó

könyv-, zenemű- és papir-kereskedése, anti-quariuma, könyv- és zenemű kölcsöntára

Aradon, Andrassy-tér 20. sz. (Fischer Elíz-palota.)

Városi és megyei telefon: 385.

CSARNOK.

A halott képe.

(Elbeszélés.)

Irtá: **Danielo Oberto Marrama.**

— Olaszból. —

(3)

(Folytatás.)

Ennyi volt mindaz, a mit arról az ember-ről megtudhattam. És a mikor messze élő családjára gondoltam, özvegyére, árváira, a kik elhagyatva tengődnek lenn, a szárd pusztákon, a szívem összeszorult. Sohasem fogják ők már viszontlátni a szeretett családfőt és halálának szomorú híre váratlanul éri őket, bucsucsókat sem nyomhatnak a halott hideg homlokára . . .

Nem tudom, miért, de befészkelődött fejembe ez a gondolat és valóságos lidércnyomást okozott. Valami ösztön kényszerített, hogy visszamenjek a katasztrófa helyére, a halotthoz közelítsék és megtekintsem mégegyszer . . .

A carabinieriik addigra összerakták a csomagokat és leveleket, gondosan belerakták egy kocsiba, a melyet féltékeny szemmel őriztek és a halott egymaga maradt a reggel fehér világosságában és álmolta örök álmát. És karja még most is szét volt tárva, ujjai szerte meredtek, mintha a halálban is örködnének a vasúti postára . . .

Valami belső hang, az ösztön halk, homályos szava ekkor tisztán, érthetően szólalt meg bennem:

— Szegény ember nemsokára föld alatt lesz, valami kicsi és szegény temetőnek egyik félreeső zugában és semmi, semmi emléke sem marad, és özvegye és gyermekei soha nem látják többé . . . Soha, és drága képe idővel, lassan-lassan elmosódik bennök . . . Nem, nem! Te, a kinek módjában van, készíts róla fényképet . . . Hadd legyen örök emléke a halottnak; hadd maradjon fenn képe, hogy családjá, a melynek megküldöd majd, legalább a fényképét csokolhassa a fehér arcnak, melyen a fontos béke nyugalma ömlik el.

Lelekiismeretes riporter létemre mindig magammal hordtam fényképező készülékemet. Most, hogy a belső hang megszólalt bennem, úgy tetéztem, hogy szent kötelességet teljesítek; előbb megbizonyosodtam róla, hogy senki sem lát, azután meggyújtottam a magnéziumfényt és lekaptam a halottat.

Mikor munkámmal elkészültem, sietve távoztam, de sokkal nyugodtabb, sokkal elégedettebb voltam, mint a mikor odamentem: azt mondhatnám, derült volt a lelkem. Velem volt az ismeretlen hőnek képe, az a kép, a melyet semmiféle lapnak sem fogok elküldeni, mivel csupán a kicsinyet csókjának volt szánva, szegény feleségének, a ki többé soha meg nem ölelheti urát . . .

A beszélő elhallgatott s a szünet közben, a mely szavaira következett, az eső cseppeinek koppanását hallottuk a kávéház ablakán. Végre egyikünk megértte a csendet:

— Aztán elküldted a fényképet?

Guidó Rambaldi arcán mélabus mosoly volt végig és így folytatta:

— A legaprólekosabb utánjárást sem sajnáltam, irtam összes Szardiniában lakó barátaimnak, levelezést kezdtem egy sereg alprefektussal és polgármesterrel, de a szerencsétlenül járt Dossonak egyetlenegy rokonáról sem tudtam hírt kapni. Végre a falujának bírása — valami isten háta mögötti kis fészekben született a hegyek között — megírta, hogy Dussonak senkije sem maradt. Senkije, a ki megírassa; senkije, a ki érdeklődjék iránta. Az egyetlen valaki, a ki kegyelettel gondolt a szegény halottra, én voltam. És a fénykép, a melyet előkészítettem már arra, hogy utnak indítom, nálam maradt; a tárcámban tartogattam mint egy szent és szomorú emléket . . .

— Elmúlt egy esztendő. — Guidó hangja itt komolyabb, lassabb lejtésű, ünnepiesebb lett, semében sajtáságos fény gyult ki és közébe, a melylyel szavait kísérte, gyenge remegés állott. A következő év májusában zendülésnek jelei kezdtek mutatkozni Apuliában, Tavoliere parasztjai között; lapunk érdeklődött a lappangó izgatás iránt, a mely már akkor fel-felütögette fejét Közép-Olaszországban, s engem köldött ki tudósítónak. Május 24-én utaztam el a délután

négy óra negyvenkor induló vonattal, azzal a híres „1442” es számuval . . .

Egyikünk ijedten szökött fel és közbe akart szólni, Rambaldi azonban kezének mozdulatával elhallgattatta, azután így folytatta:

— Figyeljétek.

Az éjszaka egy kissé hűvös volt s a kocsii fűvegablakait felvontam. Minthogy egyedül voltam az első osztályu szakaszban, végignyultam a pamlagon s egy nemrég me jelent füzetet olvastam, a mely az akkor legdivatosabb kérdés-sel foglalkozott: a spiritizmussal.

A csönd, a magánosság, a vonat himbáló járása eibágyasztotta figyelmemet, a füzet kicsuszott kezemből és szemem pillái elnehezdedtek. Halkan, bizonytalanul, szinte félálomban hallottam még két vagy három állomás nevét, de azután semmit; az „1442” es feketén száguldott bele az éjszakába, eltűnt az alagut torkában, majd füstöt okádva, tört ki megint belőle és vitt rohanó kerekein egy sereg alvó embert bele a sötétbe . . .

(Vége következik.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B. B. Vinga. A fogadást elvesztette, mert be-mondott ultimónál a hetest utoljára kell tartani, és ha utolsó előtt az alsót hívják, úgy az önnél levő kilencest kell beleadni.

Nyári színház.

Szombaton, 1904. évi május hó 28 án:

A vándorlegény.

Nagy operette 3 felvonásban. Irták: West és Schnitzer. Fordította: Faragó Jenő. Zenéjét szerzette: Eysler Edmund.

SZEMÉLYEK:

Fülöp herceg	Márton M.	Oculi	Singhoffer V.
Lola, neje	Fóti Frida.	Csepü	Arkossy V.
Nikkel	Ligetli V.	Libuska	Pajor Agnes.
Oleander	Fekete A.	Bonifác	Németh J.
Polgármester	Juhász S.	Kancsó	Lendvai O.
Straubinger	Polgár S.	Vándorlegény	Juhai József.

Kezdete este 8 órakor.

NYILTTÉR.*

Üzv. Bing Edéné szül. Popper Hermina a maga és gyermekei, valamint az alatt felsorolt hozzátartozói nevében fájdalom-tól megtört szívvel jelenti, hogy férje

BINGEDE,

nagykereskedő, Aradváros törv. biz. tagja, az aradi kereskedelmi- és iparkamara lev. tagja, az aradi kereskedelmi testület vál. tagja, az aradvárosi felső kereskedelmi iskola felügy. biz. tagja, az aradi Lloyd-társulat vál. tagja, az osztrák-magyar bank váltó-bírája stb. stb.

folyó hó 26 án, este 1/11 órakor rövid szenvedés után lankadatlan munkás életének 60-ik évében elhunyt.

Kidőlt az élet kora alkonyán mint a fa, mely legszebb gyümölcsét már elhullatta.

Nemes, magasztos céloknak szentelte ideje, ereje legjavát, keblében a hit és szeretet lángját ápolá.

A temetés gyászszertartása vasárnap f. hó 29 én, d. e. 1/11 órakor lesz, József főherceg ut. 5. sz. a.

Arad, 1904. május hó 27-én.

Legyen szelid örök pihénese!

Lemberger Alfrédné szül. Bing Aranka	Üzv. Bing Bernátné Popper Bernát
Lemberger Arminné szül. Bing Elza	Lemberger Károlyné szül. Popper Teréz
Bing János	Popper Ignáczné szül. Popper Risa
Bing Adél gyermekel.	Popper Bernátné szül. Baumgarten Lina
Bing Vilmos fivére,	Lemberger Karoly Popper Ignácz sógora és sógornői.
Lemberger Alfréd Lemberger Armin vejel.	Lemberger Márta unokája.

CZERNÓCZKI MIHÁLY

uri és női cipész

Aradon, Kossuth-utca 66. sz. Flák-üzlet: Boros Béni-tér 2. sz. (Knoffel-házban).

Ajánlja a n. é. közönség figyelmébe saját készítményül

uri-, női- és gyermek-czipő raktárát rendkívüli olcsó árak mellett. — Legjobb gyártmányu czipő lakkok, cremek és fűzők minden színben raktáron. 1225

7710—1904. kh.

Hirdetmény.

A magasabb légrétegek kifürkészése céljából Európa legtöbb államában időről időre kisebb 1—2 méter átmérőjű gummiléggömböket eresztenek fel, melyek gázzal vannak megtöltve és automatico működő irikészülékkel vannak ellátva.

Az e részben kísérletezések eredménye azonban csak akkor vezetnek, ha ezen készülékek feltalátanak, a találó részéről mindennemű megrongálástól megóvatnak és a felbocsájtó helyre vissza is küldetnek.

Hogy tehát a szóban forgó léggömbök felbocsájtásával kitűzött tudományos célok lehetőleg elérhessenek, a netán Magyarország területén észlelt ilyenmü léggömbök elfogására és kezelésére nézve a következő utbaigazítások szolgáljanak zsinórmértékül:

Ha valaki egy ilyen léggömböt még a levegőben észre vesz, keresse fel azt a helyet, ahová a földre leereszkedik, oldja meg és minden nyílt tűz távoltartása mellett bocsássa ki a gázt belőle olyképpen, hogy a töltő tömlő felfelé álljon; aztán óvatosan vágja le a rendszerint fém, parafa vagy kocsár dobozban található készüléket, a nélkül, hogy ezt felnyitná, vagy megsértené. A legtöbb esetben a léggömb már a levegőben szétreped és a készülék az ereszkedő ernyő segítségével jut le a földre, miközben a fák könnyen felfoghatják.

A léggömbnek ekkénti elfogása esetén a készülékhez oda kötött levélboríték felbontandó s az abban levő távirat a legközelebbi távirat hivatalhoz juttatandó; ezen táviratnak tartalmaznia kell annak a pontos címét (név, helység, járás, postaállomás), aki a léggömbben elhelyezve volt készüléket őrizetbe vette. Az ezen táviraton kívül a léggömbben található kérdő ív is lehetőleg gondosan kitöltendő, de ez csak azzal a ládával együtt küldendő el, a mely a most jelzett távirat feladása után pár nap múlva a készülék megtalálójához érkeznifog. A találóhoz érkezendő ládába aztán a készülék és mellékalkatrészel a hozzá mellékelt utasítás szerint becsomagolandók és azonnal postára feladandók.

Az, aki a készüléket visszaküldi, öt márka jutalom díjat kap, s ha a léggömb elfogása különösebb fáradsággal járt, a miről a kérdő ívben említés teendő, aránylagosan többet; ezenkívül minden készítmény megértetik.

Ellenben ki nem adatik semmiféle jutalom a találónak, ha szándékos rongálás vagy a készülék kinyitásának szándéka lenne konstátálható.

Arad, 1904. évi május hó 19.

Sarlot,
főkapitány.

ALAPITATTOTT 1890.

Augenstein K. Alajos

házasságközvetítő intézete

Budapest, VII., Wesselényi-utca 54. szám.

Közvetít házasságokat biztos sikerrel 6 hét alatt. Eddig több ezer házasság sikerült. — Válaszbélyeg.

ALAPITATTOTT 1890.

MEGJELENT!

Vásárhelyi Béla:

Arad jövője

ezimü nagyérdékü röpirat.

Ára 30 fillér.

Vidéki előfizetőinknek kívánatra ingyen és bérmentve küldi az

ARADI KOZLONY

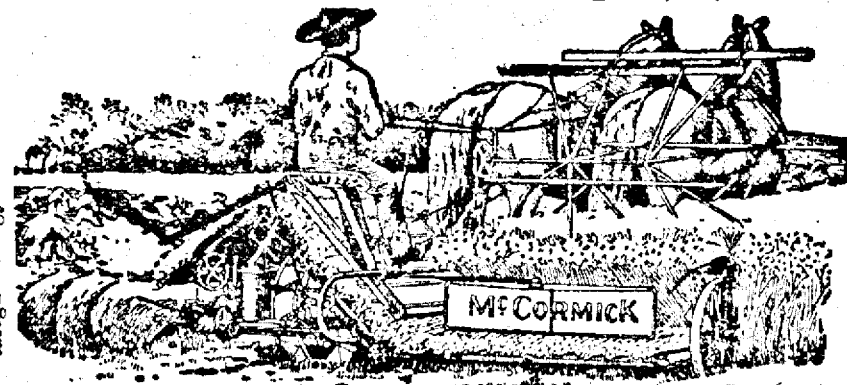
kiadóhivatala.

Mc. Cormick Harvesting Machine Company

(Chicago-i aratógépgyár.)

KNECHT J. E. igazgató.

Budapest, V., Váci-ut 30.

Gyártmányok: Kévekörtőgép, „Daisy“ marokrakó aratógép, fűkaszálgép, szénagyűjtő gereblye és „Manila“ kévekörtőfenalgyártmányai.

Évi gyártmány 362.000 gép.

Képviselő: Kovács Soma és Társa Arad, Neuman-palota.

Centauria gyomorerősítő teagyomorgörcs, erős gyomorhurut, régi idült gyomorhajónál és étvágytalanság ellen biztos szer. Biztos hashajtó idült vastag bélpangásnál, nehéz székelésnél minden fájdalom nélküli hashajtó **1 doboz 2 kor. próba doboz 1.20 kor.**

Hurut, nátha, köhögés nyálkásodás, köhögési és torokbeli igrernél kitűnő hatásu szer a

SENEGA MELLPASTILLA

1 doboz 1 kor.

Kapható:

UDVARDI KOSSUTH PAL

Szűz-Mária gyógyszer-tárában.

Arad, Boros Béni-tér 15.

Ékszer-tárgyaka közelgő **bérmálás**hoz a legnagyobb választékban kapható csakis**DEUTSCH IZIDOR**

órák és ékszerész-nél

ARAD, TEMPLON-UTCZA

Minorita-palota.

Ugyanott mindenféle más tárgyak megvétetnek vagy átcsereletnek.

Veszek 1078**zálogcéduákat.**

Telefon 438.

10263/1904.

Hirdetmény.

Az 1904. évi április hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által beterjesztett összeirási jegyzék 19 drb. ívét, az illami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-cz. 17. § a és az erre vonatkozó utasítás 17. § a értelmében 1904. évi május hó 20-ik napjától számítandó 8 napra a fogyasztási adófelügyelőség hivatalos helyiségében közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek névszerint: Krécz Vincze, Krécz János, Izsák Ignác, Weisz Ignác, Engel Gyula, Dürr Gusztávné, Biesz János és Mester András, Török Márton, Krenyiczky Julia, és Varga István a kik italmérési engedélyt kaptak nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forga mi adatokra nézve az érdekelteken kívül a kereskedelmi testület és ipartestület is nyújthat be a városi fogyasztási adófelügyelőségénél észrevételeket.

Arad, 1904. évi május hó 14-én.

A városi tanács.

10507—1904.

Hirdetmény.

Miután a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-cz. 89. § a értelmében a f. évi 2-ik adórészlet esedékességének határideje már lejárt, az adózik ezennel hirdményileg is felhivatnak, hogy a f. évi 2-ik adórészletet most már a késedelmi kamatok s esetleg intési díjjal együtt, nemkülönbön már szintén esedékes ipartestületi díj, egyházi adó illeték, vizszabályozási költség, hadmentességi-díj, utadó és csatornázási költség tartozásaikat és munkás betegsegélypénztári hozzájárulásaikat azonnal fizessek be, mert ellenkező esetben a régibb díj- és adótartozásaik azonnal, a f. évi 2-ik adórészlet pedig május hóban a késedelmi kamattal együtt végrehajtás útján s a végrehajtás díjak felszámítása mellett fognak behajtatni és pedig oly módon, hogy a 2-ik adórészletre nézve május hó 24-től kezdve a zálogolás fog megejtetni, s amennyiben ennek daczára az adó- és hadmentességi díj és egyéb hátralék járulékaival együtt a zálogolás foganatosításától számítandó 15 nap alatt nem törlesztetnek, a lefoglalt ingók nyilvános árverésen el fognak adatni.

Arad, 1904. évi május hó 15-én.

A városi tanács.

A kinek

ismerettség híján

háztársra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellérre,
kertészre,

kulcsárnóra,
gazdasszonyra,
szakácsnóra,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége

Aki

eladni kíván

butort,
songorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.:
vagy

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevitel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értekezni, ha az

„ARADI KOZLONY“**kis hirdetési**

rovatát használja.

Butorozott szoba

külön bejárattal azonnal kiadó.
Andrássy-tér 20. sz. 18. ajtó. 1374

Nagymennyiségű Maculatura

eladó az Aradi nyomda Részv.
Társaságnál.

Szép lakás

két utcái szoba, előszoba (csa-
torna, vízvezeték) minden hozzá-
tartozóval augusztus 1-re kiadó.
Czím a kiadóban. 1511

Legalkalmasabb

bérmálási ajándéktárgyak Kun Jó-
zsef ékszerüzletében Arad, An-
drássy-tér, Reinhart-palota. 1395

Istálló

4 lóra, kocsiszinnel azonnal kiadó.
Bővebbet Boros Béni-tér 7. 1441

Egy Pestről áthelyezett

női divatteremben jobb varrónők
kerestetnek. Értékezhetni: Scheer
Szeréna, Szabadság-tér 17., II.
emelet. 1518

Három erős méhcsalád

több zircon rendszerű kaptárral
együtt eladó. Kiss Ferencz ipar-
testületi titkárnál. 1519

Alkalmazást keres

ki jártas a kertészségben. Szatócs
és bércocsi iparos Mészáros Imre,
Békés. 1517

Országszerte ismert

vizgalapjainkból

100 drb 1 korona a pénz előre való be-
küldésével bementve 1 k. 30 f., mint ke-
resztöltés tokban küldve, a gyűrődés
ellen védve. 100—750 drbig a bémentesi-
tésre 72 fillér küldendő. Utánvétellel a
szállítási költség sokkal több.

Ingusz I. és Fia
kiadóhivatala Arad.

Figyelem!

Megérkeztek színes

bőr-különlegességek

dus választékban minden színben.
shevreaux, boks és bagaria bő-
rökben.

Seelinger M. Andor

uri és női mintacsip-csapatok

Arad, Szabauság-tér 4.

Városi és megyei telefon 115.

511—1904. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó
az 1881. évi LX. t. cikk 102. §-a
értelmében ezennel közhírré te-
szi, hogy az aradi kir. járásbíró-
ság 1904. V. 587/4. számú vég-
zése által ifj. Kopetkó Károly aradi
cég jelentkező végrehajtó já-
vára, Henschl Sándor és neje aradi
lakosok ellen 229 korona és fillér
tőke és járulékaik erejéig elrendelt
kielégítési végrehajtás alkalmával
Budapesten bírósággal le- és felül-
galt és 1762 koronára becsült sze-
szes italok, mérlegek, üzleti áll-
ványok, butorok és egyebekből
álló ingóságok nyilvános árverés
útján eladatnak. Ezen árverés Gel-
ler I. 144 korona követelése és já-
rulékaik erejéig is meg fog tartatni.

Mely árverésnek a helyszínén,
vagyis Aradon, Lahner György-
utca 5. szám alatt leendő esz-
közlésére 1904. évi május hó 31-ik
napjának délelőtt 9 órája határ-
időül kitűzetik és ahhoz a venni
szándékozók ezennel oly megjegy-
zéssel hivatnak meg, hogy az
érintett ingóságok ezen árverésen
az 1881. évi LX. t. cikk 107.
§-a értelmében a legtöbbet ígérő
nek becsáron alul is eladatni
fognak.

Az elárverezendő ingóságok
vételára az 1881. évi LX. t. cikk
108. §-ában megállapított feltételek
szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1904. évi május
hó 17. napján.

Györffy Arnold,

1518.

bíróági végrehajtó.

Javulatok: a légzőszervek és emésztőszervek mindennemű katarrhusos meg-
betegedéssel, szívizom-betegségek és abból eredő astmatikus bajok, valamint vér-
szegénység stb.

Gleichenberg gyógy-hely.

Alkalikus-muriatikus források: Constantin és Emma forrás; alkalis-muriatikus
szénsav: János forrás; tiszta szénsav: Klausen-forrás; savó, sterilizált tej (szá-
raz táplálás), kágy, forrás-só belélegzés, fenyőtűgöz belélegzés, mindkettő külön ka-
binokban; légzési készülék, pneumatikus kamarák, édes ásványvíz, pezsgő meleg
fürdők és természetes szénsavas fürdők szív-
izom betegségeknél, fenyőtű és aczáfürdők.
Nagy vizgyógyintézet, terepkúra. Lágy, langyos,
meleg, pormentes, szélesened levegő, erdős
fennsík. 3405

Saison május 1-től szeptember végéig.

500—1000

koronát kereshet

minden risikó nélkül, minden
különös előképzettség nélkül
havonként teljesen költség-men-
tesen.

Tessék ajánlatot küldeni
Konstant. Eisele névre Stutt-
gart Ludwig-strasse 56. „E.
87“ jelige alatt. 590

Meghívó.**A „Gazdasági bank részvénytár-
saság felszámolás alatt“****rendkívüli közgyűlését**

1904. évi június hó 12. napján dél-
előtt 10 órakor az Aradi polgári ta-
karékpénztár részvénytársaság Ara-
don, Andrássy-tér 21. szám alatti
hivatalos helyiségében fogja meg-
tartani, s erre a részvényesek oly
figyelmeztetéssel hivatnak meg,
hogy részvényeiket legkésőbb f. évi
június hó 4-ig az Aradi polgári ta-
karékpénztár pénztáránál letegyék.

Tárgysorozat:

1. Intézkedések az alapszabályok
19. §-a értelmében.
2. A felszámoló-bizottság jelentése
3. A felügyelő-bizottság jelentése.
4. Határozathozatal a cég meg-
szüntetése és töröltetése tárgyában.
Kelt Aradon, 1904. évi május 27.

1512

A felszámoló-bizottság.

Kerékpár és varrógép

raktár.

Kalmár**** József**

villanyműszerész

ARAD, Salacz-utca 2. sz.

(Központi szállodával szemben.)

**Varrógépek,
kerékpárok****kedvező részletfizetések**

mellett kaphatók.

Készít telefon- és villanycsengő

berendezéseket. 1538

Nagy szakosított javító-műhely.

A Választó-utca 54. sz.**ház**

a belváros területén

**szép kerttel és beltelek-
kel, minden órában**

örök áron eladó.

Bővebb felvilágosítással szol-
gál Settmacher Nándor háztu-
lajdonos, Aulich Lajos-utca 5.
szám. 1488

258—1904. gsz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke a nagylegelő dűlőből 1. sz.
85 hold 527—1100 négyszögöl te-
rületű s jelenleg Daimel Lajos ál-
tal bérelt földnek f. é. október hó
1-től való bérbeadása iránt folyó
év június hó 6-án d. e. 10 órakor
árverést tart.

Kikiáltási ár: Holdanként 20
korona év: bér.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási
ár 10%-a készpénzben vagy elfo-
gadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni
szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan
a szóbeli árverés megkezdése előtt
nyújtandók be, s csak akkor vét-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van, s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
az árverési feltételeket ismeri és
elfogadja.

Az árverési feltételek a gazda-
sági tanácsnok urnál az árverést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1904. évi május hó 24-én
tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s. k.
aljegyző.

Köhögést osillapít

a hirneves és kellemes ízű

Kaiser-féle**mell-bonbon.**

2740 közjegyzőileg hi-
telesített bizonyít-
vány igazolja a biztos ered-
ményt köhögés, rekedtség
vagy katarus és elnyálka-
sodás ellen. Minden egyéb
szert kérünk visszautasítani.

Csomagja 20 és 40 fillér.

Kapható: Gutori Földes Kelemen és Khudy
József a Szűz Máriához, Berger Gyula a
Szent Erzsébethez címzett és Hajós
Arpad gyógyszerárában Aradon. 347